

es saig
juliol 2013
n. 390
ORLANS
CORDONA

ALTRA VEGADA, L'ESTIU

Ha començat l'estiu i els comentaris generals són que entrem al juliol amb unes temperatures molt moderades, que la calor forta encara no ha arribat i que als vespres fins i tot fa fresqueta. No fa molt hi va haver entesos en meteorologia i en la qüestió del clima que vaticinaren que enguany no faria estiu o que, al manco, seria de temperatures molt discretes; de totes formes una dita ben nostra assegura que el temps no queda mai enrere i, per tant, segurament tendrem oportunitats per suar de bon de veres.

És vera que a punt d'entrar a la canícula, un període que té fama de ser de màxima calor, gaudim d'un temps molt agradable. Recordem que canícula pròpiament vol dir "cusseta", "cussa petita", i és el nom que els romans donaven a l'estel Sírius, de la constel·lació del Ca Major; quan la sortida i posta del Sol coincidia amb els d'aquest estel era la canícula, que no té unes dates ben definides, si bé per als romans eren del 3 de juliol a l'11 d'agost; però a causa d'un fenomen que s'anomena precessió (que no us explicarem perquè no sabem ben bé en què consisteix) resulta que aquesta conjunció s'endarrereix i, passats dos mil anys, les dates han variat molt. Això sí, el terme canícula s'ha mantingut per referir-nos a aquesta època.

Un detall que convé tenir en compte és que els grecs consideraven que el regnat d'aquesta estrella del Ca Major en conjunció amb el Sol era funest, infaust i fatal. Per tant, si som supersticiosos i tenim fe en els auguris -en aquest cas auguris grecs- no podem esperar més que desventures; certament els grecs actuals deuen pensar que més desventures que les que ja pateixen no és fàcil que els pertoquin; i una cosa semblant val per a nosaltres. Què més ens pot passar? Sí, les coses sempre poden empitjorar, però... Realment poden empitjorar en Bauzá, en Rajoy, els de l'oposició, en de Guindos, en Wert, en Montoro, en Urdangarin, en Bárcenas i tutti quanti? Ho tenen ben difícil.

A més, no sigueu homes de poca fe. No ens diuen i repeteixen que anam pel bon camí, que tot millora, que aviat prendrem el vol? El que passa és que sou uns descreguts, uns incrèduls. Per què no confiau en els que en saben, de tot això?

Per si de cas, nosaltres ens agafarem un mes de vacances. I tot el personal d'*Es Saig* vos desitjam una bona canícula.

LA NOSTRA PORTADA

Fotografia Portals de **Jerònia Pou**

SUMARI

02 Editorial	22 Salsa violeta
04 El temps	23 Algaida Solidari
05 Contes per fer i desfer	informa
05 Calaix de sastre	24 Una ració de poesia
06 M'han dit que diuen	26 Ens heu de fer una
07 Moviment demogràfic	glosa
08 Fa vint anys	31 Nits Culturals al
09 Una passejada, dues estampes	Santuari de Gràcia
10 L'Ajuntament informa	32 Flora d'Algaida
14 L'AMPA informa	34 Fa anys
15 Sabeu on és?	36 Consulta veterinària
16 El Casal de Joves informa	38 La Parròquia informa
17 Mes de Música a Algaida	39 Sobre astronomia
18 Els lectors escriuen	40 El racó de la glosa
20 L'Ànima lliure	44 Una Xerradeta amb...
21 Noticiari de l'Obra Cultural Balear	

El 27 de juliol és el dia de les santes patrones de la ciutat de Mataró, santa Juliana i santa Semproniana. D'aquí que la Festa Major de la capital del Maresme hagi pres el nom genèric de "Les Santes". Els cossiers algaidins foren convidats a participar-hi alguns anys. Creim que la foto és de mitjans dels anys vuitanta del segle passat. Els protagonistes tampoc no han canviat tant com perquè no els ho puguem demanar si voleu sortir de dubtes.

Es Saig. Bolletí de l'Obra Cultural d'Algaida

D.L. P.M. 495/80

Revista mensual

DOMICILI

Apartat de correus n.5

Algaida

TELÈFONS

971125308 / 971665275

ADREÇA ELECTRÒNICA

essaig@premsaforana.cat

ADMINISTRACIÓ

Junta Directiva de l'OCB

d'Algaida

CONSELL DE REDACCIÓ

Isabel Busquets, Joan Mulet,

Pere Mulet, Gabriel Salas,

Gabriel Sastre, Miquel Sastre,

Miquel Serra

COL·LABORADORS

Llorenç Gil, Jaume Juan,

Catalina Martorell, Antònia Maria

Mulet, Jerònia Pou, Guillem

Sastre, Miquel Rafael, Núria

Sastre, Margalida Tomàs, Jerònia

Vanrell, Ajuntament d'Algaida,

Algaida Solidari, COF PINA,

Parròquia d'Algaida, Titoieta

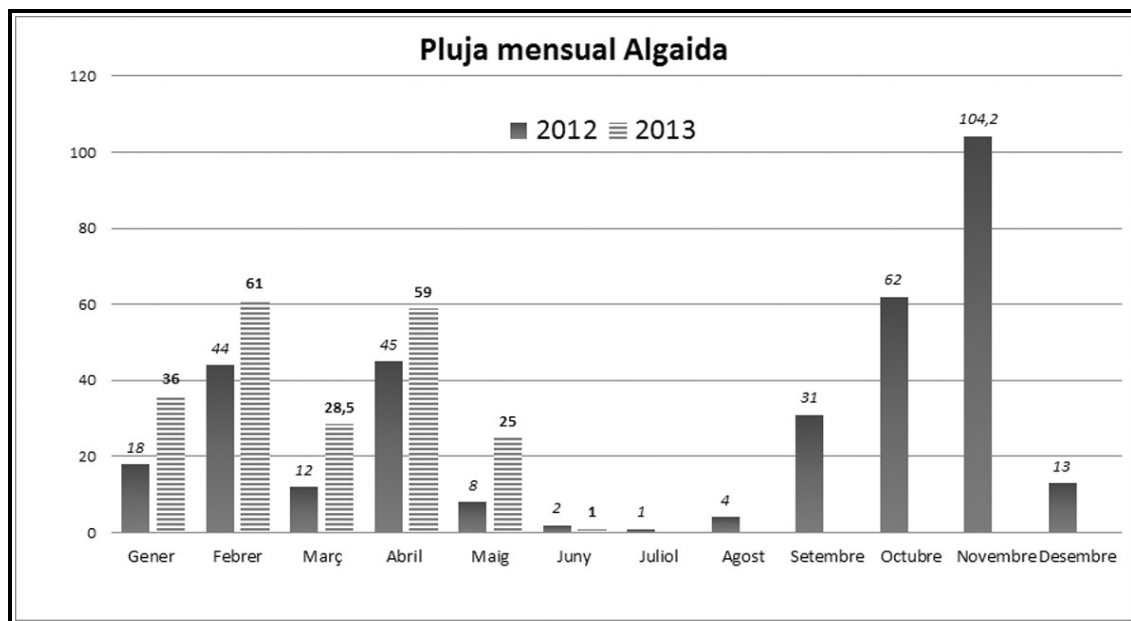
Ràdio, Joan Barceló, Pere

Fullana Falconer, Margalida

Puigserver, Catalina Capellà

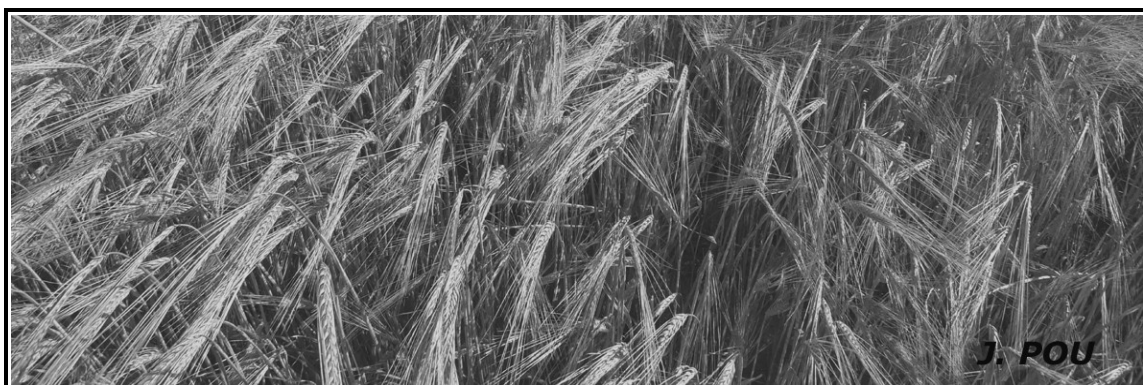
**Es Saig només es
responsabilitza de l'editorial**

El temps a principi de maig va començar càlid, però només varen ser els primers dies, ja que després va quedar per davall de la mitjana. De fet, a l'estació oficial més pròxima, a Porreres, ha quedat dos graus per sota d'aquest valor de referència. La precipitació que es va registrar durant el mes va ser de 25 litres per metre quadrat, repartits en tres dies. Dia 15 varen ploure 3 litres. Dia 16 va ser la més important del mes, amb 16 litres per metre quadrat, i finalment dia 21 varen caure 6 litres més.

Al juny, de moment, només ha plogut dia 7 i va ser magre, amb 1 litret. La primera setmana també va ser lleugerament més freda del que és habitual per a l'època de l'any. A mitjans de mes tenguérem la primera entrada d'aire càlid important, que va tenir una duració de 5 dies. De dia 14 a dia 18 la calor va ser destacable i dia 17 va ser la punta de calor. Aquest dia s'arribaren als 40 graus a pobles de la serra de Tramuntana, com a Sóller o Deià. A sa Pobla assoliren els 38°C, mentre que a Algaida quedàrem amb una màxima de 33°C. Aquesta glopada d'aire càlid no va tenir continuïtat, ja que a partir de dia 19 va entrar el vent de component nord, que mantingué la temperatura a retxa, i a més, amb el cel ennigulat durant els 4 o 5 dies posteriors. Ara les previsions indiquen que ja torna el sol i la calor pròpia d'aquests dies. Esperem que així sigui...

JOAN BARCELÓ TROBAT

MALES LLENGÜES

A n'Agnès mai li havien anat gaire bé les llengües. Dominava el català, s'expressava correctament en castellà i entenia i parlava una mica d'anglès. A l'escola ja era un patiment aquesta llengua estrangera, però la va superar tant a l'institut com a la carrera universitària. No en volia saber res més, a excepció si fos necessari en alguna situació important.

La felicitat, però, va durar poc. El nou govern va implantar com a requisit tenir un cert nivell avançat d'anglès per poder treballar del que ella era, mestra. Feia 3 anys que no havia estudiat res d'aquella llengua i tot el que sabia s'havia esfumat amb el temps. Tot i així, decidí presentar-se a l'examen oficial que es feia dos mesos més endavant. Aniria a provar sort i a veure què era el que més li fallava. Va estudiar el que va poder. Ja se sap que quan una cosa la fas amb mala gana sempre trobes altres coses insignificants més importants a fer.

Faltaven minuts per a aguantar aquell examen etern de més de 4 hores i n'Agnès només tenia ganes de renunciar-hi. Tot i així, aniria a escriure quatre bajanades o a insultar aquell govern, ja que no volia perdre els més de 70 euros que li havien fet pagar per tant de patiment. I així ho va fer.

A la nit ja era amb els amics sopant i bevent en un bar de tapes, cantant cançons amb la guitarra, amollant tensions, purificant el cos i gaudint de la vida. Allà mateix conegué un jove que parlava una altra llengua diferent que no era la seva. No va saber com, però n'Agnès va entendre aquell jove, el que deia i les intencions que tenia. I el que més li agradà de tot és aprendre aquella paraula, la paraula que definiria aquell tràngol que havia passat i que, segurament al setembre o al curs vinent, hauria de passar. Aixecà la copa i cridà ben fort: Vaffanculo!

SOMIATRUITES**CALAIX DE SASTRE****NOVA TITULACIÓ UNIVERSITÀRIA***En Calaix i Desastre*

Contes per fer i desfer

M'han dit que diuen...

A la imatge superior podeu veure la gent de la tercera edat durant la festa de final de curs.

El mes passat semblava que tots els dinars i sopars de fi de curs ja s'havien fet; idò no, ni d'un bon tros: tot el juny n'hem sentit a parlar, i molt. I qualcun ha estat ben multitudinari, com la paella al camp de futbol, que congregà una gentada. Ens han dit que fou ben bona, com sempre, però, a més a més, no feia gaire calor, ja que passava un ventet ben agradable. Us asseguro que la tercera edat, entre dinars i excursions, no estan gens aturats, al contrari; i ben satisfets. Es va parlar molt del temps que ens fa aquest començament d'estiu, que resulta agradable, sense gaire calor.

Aquest Sord ja ha tornat vell, i ja no pot anar de dinars ni sopars, però ha demanat a un grapat de persones que hi solen anar, a veure quins són els temes de conversa més freqüents, tant entre els més grans com entre els de mitjana edat (els joves els deixarem anar, no convé demanar de què parlen, ja que segurament ens farien enveja, i molta). Bé, les respostes no han estat molt variades. Diríem que a molts dels diferents grups es repeteix el tema del futbol com a prioritat, i a alguns els de caça, ara que ja hem sentit escopetades. També ens han dit que es parla dels hortets particulars: cebes, tomàtiques, pebrers, alberginieres... empeltar i podar... Del que no es parla gaire, sembla, és de política, i si qualcú treu el tema de la crisi... procuren passar-hi per damunt ràpidament. El tema del vi i de la vinya també hi és moltes vegades.

Ara que ho hem anomenat, sí que hem sentit parlar, i bastant seriosament, del cost d'aquests hortets, sobretot si han de pagar l'aigua al preu del servei municipal. Perquè hi ha gent que té un pou en propietat, i aquests no remuguen gaire, encara que troben el rebut de llum un poc car; els que remuguen fort, i parlen de no sembrar res l'any que ve, són els que reguen amb l'aigua que els subministra l'Ajuntament o l'empresa responsable. A una rotlada que en parlaven, un va demanar què passaria si un dia hi havia restriccions d'aigua (cosa que va passar fa uns anys), què seria prioritari, rentar-se o regar els pebrers? I per cert, ara que en parlem, també sentirem demanar què s'ha fet del dipòsit d'aigua que s'havia de construir a una finca que l'Ajuntament comprà, fa anys, devora l'actual dipòsit municipal, i que serviria com a reserva per al poble?

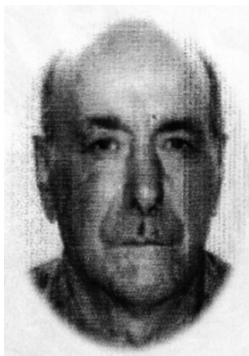
Aquests dies d'estiu no fa moltes ganes d'escriure massa, i ho deixarem anar per avui. Pensau que ja hem sentit el so del tamborí i xeremies assajant els cossiers, i això vol dir que Sant Jaume ja és aquí. Hem sentit a dir que a altres pobles ja han eliminat uns concerts que s'havien convertit en un merder per als pobles que els feien. No sembla que aquesta sigui la solució més

apropiada, però a Algaida n'hem patits algunes d'aquestes festes, i el merder resultant no compensa la diversió dels assistents. Bé, esperem que aquest Sant Jaume sigui tranquil; pel que hem sentit, no serà tan llarg, en dies, com fa un parell d'anys, que hi havia actes durant tot el mes. En això sí que s'ha notat, una mica, la crisi.

Crec recordar que fa uns mesos ens alegràvem de l'obertura d'una sèrie de nous comerços (bars, carnisseria, esparteria, menjars cuinats,...). Fa uns dies sentírem que un dels bars de Plaça, que ja duia molts anys obert, ha tancat, així com una de les botigues del poble. És una llàstima.

UN SORD

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Francisca Pou Oliver va morir dia 4 de juny als 86 anys. 	Esperança Seguí Capellà morí dia 6 de juny a l'edat de 93 anys. 	Antònia Aloy Aloy va morir a Pina dia 6 de juny als 78 anys.
Maria Oliver Mulet ens deixà dia 11 de juny. Tenia 102 anys. 	Llorenç Sastre Puigserver va morir dia 24 de juny als 86 anys. 	Bartomeu Orell Miralles va morir dia 3 de juliol i tenia 86 anys.

NAIXEMENTS

Adrian Saavedra Torres, fill de Manuel Miguel i Marta, va néixer dia 1 de juny.

Zoe Segura Vega, filla d'Antonio Juan i Antonia, va néixer dia 7 de juny.

Sergi Ramis Ramis, fill de Gabriel i Margarita, va néixer dia 13 de juny.

Moviment demogràfic

Fa vint anys

Es Saig número 152-153 corresponent a juliol-agost de 1993 presentava a la portada una torre d'un molí i és que en Miquel *Fiolet* acabava la secció dedicada als molins fariners del nostre terme que havia durat ininterrompudament prop de dos anys i mig. El patrimoni que tenim en aquest tipus d'edificacions és extraordinari: 20 molins damunt d'una edificació, 5 de torre senzilla, 4 de vent desapareguts, el molí d'aigua de Son Campà, altres 4 d'aigua dels quals només queden restes i 18 de sang documentats, evidentment ja en desús, dels quals queden vestigis més o manco importants.

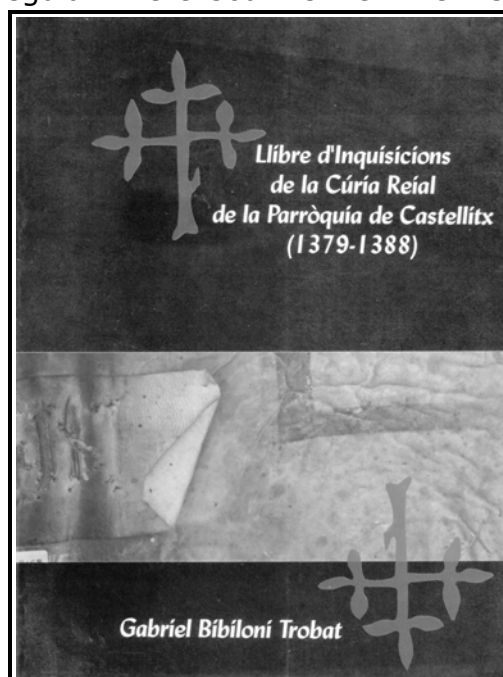
Precisament en aquest número que comentam, en Miquel passava revista a aquests darrers; un parell estaven dins el poble, els que ja som vells encara els hem vist funcionar, i la majoria es trobaven adjunts a possessions. Com a curiositat els enunciam: Can Ballester de Sa Parra al carrer de la Victòria, Cas Saig a la Plaça, Son Pujol Vell, Son Mesquida Vell, Cabrera, Binicomprat, Son Maig, Son Llubí, Son Real, el molí de Pina (annex al molí fariner de vent), Can Miquelet, Can Matet, Can Durí, Can Verd, Pola, Son Romaguera i Can Tià Mon. Com veis, n'hi havia un bon enfilall.

L'Ajuntament, a la seva informació, oferia el programa de festes de Sant Jaume que aleshores duraven dos dies i mig, ni més ni pus; també informava de la posada en marxa de la cinquena i definitiva fase de l'edifici d'usos socials, ara Casal Pere Capellà, i d'un problema de contaminació d'aigua dels pous de Randa, tema tractat també al Noticiari.

Trobam moltes més notícies: els resultats que es donaren al nostre poble a les eleccions generals, la renúncia com a regidora de Catalina Martorell a favor de Miquel Ballester, la presa de possessió del nou president de la tercera edat Joan Balaguer (recordem que la seu social era a la Rectoria); àmplia informació de Titoieta Ràdio i del molí d'en Xina, a més de les seccions habituals. Com a curiositat, direm que aquell any durant el mes de juny no va caure ni una gota d'aigua.

També en aquest número ens trobam amb una interessant col·laboració que va tenir continuïtat, si bé no de forma regular: Pere Joan Oliver i Oliver, manescal, parlava de les seves arrels algaïdines i dels seus records. En aquesta primera col·laboració ens oferia un "Exercici per situar les meves arrels". En Pere, nascut a Palma, era fill de n'Agustí Ciutat i na Tonina Coenta.

Finalment, direm que la Xerradeta era amb en Biel Bibiloni Trobat de *Marina*. L'entrevista se centrava en la seva dedicació a la història local i els treballs en què havia participat. Anunciava que treballava en un llibre de Cúria Reial del nostre arxiu municipal. Uns anys més tard, aquest treball es publicà a la col·lecció Pere Capellà: *Llibre d'Inquisicions de la Cúria Reial de la Parròquia de Castellitx (1379-1388)*.

Diu el manual de la persona intel·ligent que ha d'allunyar-se dels papers escrits i de les idees del Círculo Balear. De la mateixa manera, diu el manual del bon caminador que ha de fugir de l'asfalt sempre que pugui. Però aquesta norma, la del caminador, no la del Círculo, té nombroses excepcions. Una d'elles, la fresca i la lluna plena que Sant Joan ens ha regalat enguany. No hi ha res millor que trepitjar els carrers del poble a la recerca d'edificis que es retallin sobre el cel il·luminat per la lluna. I, quan enfilam l'asfalt del camí de Binicomprat, només ens acompanya el cant misteriós del sebel·lí.

MIQUEL SERRA

Una passejada, dues estampes

L'Ajuntament d'Algaida va convocar una nova edició de les reunions de carrer

La regidoria de Participació Ciutadana de l'Ajuntament d'Algaida va convocar els veïnats del municipi a la VI edició de les reunions de carrer. La cita a Algaida fou el dimarts 28 de maig al Casal Pere Capellà. A Pina, la reunió amb els veïnats va arribar a la VII edició i es va celebrar el dijous 30 a la sala d'activitats de Can Lluís.

En aquesta ocasió les dues reunions es dividiren en dues parts: d'una banda, com ja és habitual, es feu un repàs de les accions i iniciatives de l'Ajuntament del darrer any. La segona part fou una de les novetats, ja que es va centrar la reunió a fer una exposició sobre la crisi i els serveis socials. En aquest punt es va reflexionar i debatre sobre la situació del serveis socials del municipi, la manera com estan organitzats, els grups de treball de voluntariat que existeixen i també es va animar a formar-ne part i participar activament en la dinàmica del poble per donar suport, completar i millorar aquesta àrea tan important per al municipi.

La Sala millora el manteniment i la gestió dels espais públics de Pina i Randa

L'Ajuntament d'Algaida destina un operari municipal en dedicació exclusiva a Pina i Randa. L'objectiu d'aquesta iniciativa és millorar el manteniment i la gestió dels espais públics dels dos nuclis urbans. El nou treballador fou presentat el passat dijous 30 de maig en el decurs de les reunions de carrer celebrades a Can Lluís de Pina.

Aquest caminer tindrà cura de la neteja, la jardineria i el manteniment de les vies públiques i papereres a Pina i Randa. També farà aquestes tasques als espais públics del parc infantil, la font i el jardí de Can Lluís i el recinte esportiu d'es Figueral a Pina i a la Font i la zona d'aparcament i oci de l'hort de Son Romeguera de Randa. Així mateix, també vetllarà pel bon funcionament de les àrees d'aportació de residus d'Algaida, Pina i Randa. El caminer serà l'encarregat d'obrir i tancar la pista poliesportiva de Pina. En aquest mateix nucli, a l'edifici de Can Lluís, obrirà i tancarà l'aula d'estudi i en gestionarà l'ús de la sala d'activitats.

El batle de Pina, Pere Oliver, apunta que "esperam que amb aquesta incorporació puguem millorar la neteja de Pina i a l'hora facilitar la gestió i l'ús dels espais públics pels veïnats del nucli urbà".

Continuen les tasques de millora de l'enllumenat públic per estalviar energia

L'Ajuntament d'Algaida continua amb les tasques de millora de l'enllumenat públic del nucli urbà, un projecte que s'inicià fa uns mesos i al qual es destina una partida de 70.000 euros. El projecte consisteix en la substitució de les bombetes de mercuri que hi ha a l'actualitat per unes altres

de vapor de sodi, un fet que propicia un important estalvi en despesa i consum energètic.

Així mateix i en aquesta línia, també instal·la reguladors d'il·luminació per optimitzar la gestió energètica aprofitant millor les hores de llum natural. D'altra banda, amb aquesta partida, també es realitza un estudi per revisar i millorar els contractes del subministrament energètic i també de tasques de manteniment de l'enllumenat municipal.

El batle d'Algaida, Francesc Miralles, declarà que "l'objectiu d'aquesta iniciativa és donar compliment al que estableix el Pla d'Acció d'Energia Sostenible d'Algaida que té com a fi reduir el consum energètic i alhora baixar també la despesa corrent municipal".

Oberts al trànsit els dos nous carrers annexos al col·legi públic

Els dos nous carrers habilitats a la zona del col·legi públic quedaren oberts al trànsit el passat divendres 7 de juny, tota vegada que el ple de l'Ajuntament en ratificà la recepció. Així mateix, també s'aprovaren les dues denominacions per aquests vials que seran: carrer de ses Escoles i Ronda de Llevant.

Cal recordar que els propietaris dels solars d'aquesta zona del municipi dugueren a terme la urbanització i ara cedeixen els vials a l'Ajuntament, a més de prop de 2000 metres quadrats de terrenys que també seran d'ús públic.

També cal recordar, en aquest sentit, que a una part d'aquests terrenys públics la Sala hi habilitarà l'aturada del bus que fa el trajecte Palma-Algaida. Així mateix, també seran emprats per fer-hi una àrea de recollida de residus per al centre escolar. Aquest espai, a banda de servir per separar per fraccions els residus que genera el col·legi, serà també una àrea didàctica per al foment del reciclatge entre els escolars del municipi. Els metres quadrats sobrants quedaran a disposició de l'Ajuntament per futures iniciatives que hi vulgui dur a terme.

El batle demana una reunió a la Delegació del Govern per conèixer el projecte de gasoducte Palma-Manacor

El batle d'Algaida, Francesc Miralles, ha sol·licitat la celebració d'una reunió informativa a l'àrea d'indústria i energia de la Delegació del Govern, per tal que el veïnats del municipi i el mateix Ajuntament puguin conèixer de primera mà el projecte de gasoducte Palma-Manacor-Felanitx i més concretament com afecta aquest projecte en el seu pas pel terme municipal d'Algaida.

El passat dilluns 24 de juny, es va celebrar aquesta reunió informativa a l'Ajuntament i es varen aclarir dubtes sobre el projecte, a més de concretar una jornada explicativa per al dimecres 3 de juliol a l'Ajuntament, per tal de facilitar la informació als propietaris afectats.

Els veïnats del municipi poden consultar el projecte a les oficines

municipals o a l'apartat del "tauler d'anuncis" de la web municipal www.ajalgaida.net.

Conveni de col·laboració de la Policia Local d'Algaida amb altres sis pobles del Pla

Els ajuntaments d'Algaida, Santa Eugènia, Costitx, Montuïri, Maria de la Salut, Sineu i Llubí signaran un conveni, per iniciativa de l'ajuntament algaidí, per tal que els cossos o plantilles de la Policia Local d'aquests sis pobles col·laborin i es reforcin mútuament "en circumstàncies especials o per causes extraordinàries". En el conveni es justifica la necessitat de realitzar aquestes col·laboracions en què sovint "es presenten circumstàncies especials o causes extraordinàries que fan difícil per als municipis la prestació dels serveis policials amb els seus efectius propis" i que "aquestes circumstàncies tenen caràcter temporal i no justifiquen l'ampliació de les respectives plantilles".

El batle d'Algaida, Francesc Miralles, explica que gràcies a aquest conveni, "els dies en què, per exemple, hi hagi fires o festes els policies d'un poble podran fer tasques a un dels altres sis que ho necessiti". Així en el conveni s'exposa que hi ha "causes extraordinàries" i "èpoques de l'any" en què els pobles tenen "sobrecàrrega de serveis policials", que no requereixen un augment permanent de la plantilla, ja que es pot solucionar "amb acords bilaterals amb els altres municipis".

D'altra banda, en el conveni s'estableix que hi haurà "actuacions programades" per serveis d'un mínim de 15 dies. La petició s'haurà d'acompanyar amb una memòria detallada explicativa del servei i el material i vehicles a utilitzar aniran a càrrec del municipi organitzador. Per altre costat, es preveuen actuacions "no programades" en què "per als casos en què per la seva importància es consideri convenient i no poguessin ser cobertes amb els serveis ordinaris o extraordinaris propis del municipi, comprenent així mateix les que no siguin emergències com proves esportives, simulacres d'emergències, visites de presidents, alts mandataris, festivitats locals...".

Festa de final de curs de les activitats de l'Associació de Persones Majors d'Algaida, Pina i Randa.

Durant l'acte hi va haver exhibició de gimnàstica rítmica, ball en línia i ball de bot.

Tast de formatges

Es tractà d'una activitat d'iniciació al tast de formatges de diferents varietats a càrrec de Llorenç Payeras. Entre els formatges que es tastaren, n'hi havia de tradicionals mallorquins, com ara el d'ovella roja mallorquina fins a formatges d'altres indrets com ara França i Itàlia. La degustació dels diferents formatges va anar acompanyada del tast del vi Giró Blanc dels vins Can Majoral.

L'acte fou organitzat per l'Associació per a la Cultura Gastronòmica de les Illes Balears amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Algaida.

Lliurament dels premis del I Concurs de Narració Infantil dels alumnes del CEIP Pare B. Pou

L'acte fou organitzat conjuntament per l'Ajuntament i el CEIP Pare B. Pou i hi varen participar tots els alumnes dels diferents cicles d'educació infantil i de primària. Aquests concurs té com a objectiu principal el foment de l'escriptura i de la lectura dels infants del nostre municipi. Les obres guardonades es publicaran a la Col·lecció Binària, d'accés lliure i gratuït a través de www.ajalgaida.net.

La Junta de l'AMPA del CEIP Pare Bartomeu Pou diu NO al TIL

Els membres de la Junta Directiva de l'AMPA del CEIP Pare Bartomeu Pou d'Algaida volem deixar constància del nostre rebuig a l'aplicació del TIL (Decret de Tractament Integrat de Llengües) al nostre centre.

Valoram molt positivament el coneixement d'altres llengües i en especial sabem que la llengua anglesa s'ha convertit en un eina indispensable en un món globalitzat com el nostre. Però també sabem que la improvisació i la imposició no són bones eines educatives.

Ens oposam al TIL perquè comença la casa per la teulada, perquè no volem que ensenyin anglès als nostres fills professors sense la correcta formació, ja que pensam que això pot fer més mal que bé.

A més, pensam que els continguts de les matèries són molt importants i no volem que aquests s'hagin de reduir perquè han de ser impartits en una llengua estrangera.

Tampoc ens sembla correcte que el Decret es comenci a aplicar a cursos diversos (1r, 3r i 5è de primària), en lloc de fer-se de forma progressiva a partir dels tres anys.

Finalment, pensam que la immersió lingüística és una eina que fins ara ha demostrat la seva eficàcia per fer que tots els infants tenguin les mateixes possibilitats, que tots els al·lots coneguin les dues llengües de la comunitat, fent-los sentir a tots fills d'una mateixa terra. Opinam, a més, que és una eina bàsica per a la cohesió social del nostre municipi.

Per tot això, mostram el nostre rebuig a aquest Decret i demanam al President del Govern que rectifiqui i cerqui el consens per trobar entre tots la forma de millorar l'aprenentatge de la llengua anglesa dels nostres fills, sense perjudicar-ne el seu aprenentatge.

Algaida, 10 de juny de 2013

Un **cossi**ol és un recipient de fang, fusta o de plàstic, més petit que el cossi i de forma acampanada, dins el qual posen terra i hi sembren plantes de jardí.

Un **cossi**ol també pot ser un test petit amb aigua, on els ollers es mullen sovint les mans per fer pujar més aviat la pasta a l'hora de fer les olles.

Un **cossiolet de cadireta** era un orinalet troncocònic de terrissa, que s'adaptava al seient foradat de les cadiretes d'infant.

"Negar-se dins un cossi"ol". És una exclamació que vol dir deixar-se vèncer per dificultats ben petites.

Topònim

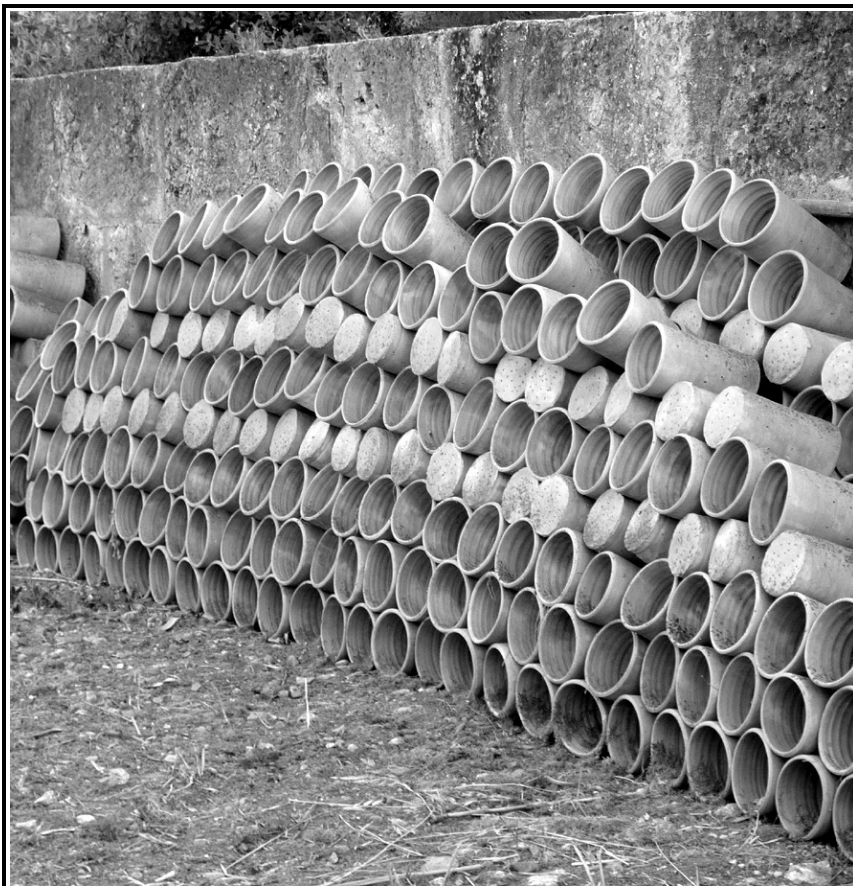
Font des Cossi, situada al terme d'Escorca, entre el coll de Binifaldó i el comellar de sa Camamil·la.

Cançó

Es brot més apreciat
des teu cossi'ol voldria,
perquè es que m'has enviat,
me dóna turbes de cap,
pensant en tu tot lo dia.

Pista

Aquest caramull de **cossiols de garrover** estan situats dins un trast del nostre poble, prop d'un carrer que no figura al mapa antic d'en Jeroni de Berard, simplement perquè aquest carrer encara no devia existir. Darrera la paret on es recolzen els

cossiols, hi ha el solar d'un antic molí fariner de mitjans segle XVIII. Sabem que els primitius propietaris d'aquest molí feren construir el molí de Sa Punta, per ampliar el seu negoci.

Aquests **cossiols de garrover** tenen una forma ben característica allargassada i plena de foradets de desguàs al seu contorn.

Solució del mes passat

La fita tan espectacular protagonista a *Es Saig* anterior està situada dins el sementer de la Font de la possessió de Son Reus de Randa. Fou posada en aquell indret per l'Ajuntament de Lluçmajor per indicar el naixement de la font de la Vila que, fins a l'any 1969, va omplir les Cisternes Majors del seu nucli urbà.

MIQUEL FIOLET

El passat dissabte dia 15 de juny de 2013 es va dur a terme la I Brutatló Jove d'Algaida organitzada pel Casal de Joves i l'Ajuntament d'Algaida. L'esdeveniment va ser a les instal·lacions exteriors de l'escola municipal. L'horari previst era de 16.00 h a 20.00 h, dividit en dos Brutatlons, una d'Infantil (16.00 h -17.30 h) i una Sènior de 18.00 h a 19.30 h, però per manca de participants no es va dur a terme la Brutatló de categoria Sènior.

La Brutatló Infantil va comptar amb una gran participació, 28 joves repartits en un total de 6 equips. Gran expectació, també, des de les grades d'amics i familiars dels participants que van animar en tot moment al seu equip. L'activitat es va desenvolupar en forma de gimcana, així s'havien de superar diferents proves puntuables pel jurat. Les proves foren les següents: passar la botella foradada plena d'aigua per damunt el cap, cercar caramels dins un ribell amb aigua i farina, concurs de menjar síndria, què sé del meu poble? (preguntes sobre el municipi), estira que ve peix (competició d'estirar corda) i menjar pomes amb Nutella sense mans.

Cal remarcar que per participar a la gimcana tots els integrants dels grup havien d'anar disfressats.

En finalitzar les proves, es va dur a terme l'entrega de premis, uns premis molt originals, unes guardioles de fang en forma de porquet, amb què hi col·laborà el petit comerç artesanal. A més, es va donar un premi especial al 1r i 2n classificat de la I Brutatló, que era un sopar per cadascun dels integrants d'aquests dos equips a un bar/restaurant del mateix municipi.

Va ser una jornada molt divertida i amb molta participació dels joves i familiars algaidins.

Volem agrair la col·laboració de tots els monitors/es de les proves i altres col·laboracions que van fer possible que l'activitat funcionés a la perfecció.

MES DE MÚSICA A ALGAIDA. NOVÈ CICLE DE CONCERTS.

Un anys més s'ha realitzat el Mes de Música a Algaida on hem pogut gaudir de quatre grans concerts.

Volem agrair a tots els col·laboradors que han fet possible que els algaidins puguin escoltar intèrprets musicals de gran qualitat: Ajuntament d'Algaida, La Caixa, Restaurant Binicomprat, Transport Janer, Restaurant Es 4 Vents, Clip Disseny, Restaurant Sa Talaïeta, Supermercat Suma, Perruqueria Maciana, S'Estanc, Perruqueria i Estètica C&C, Mobles Algaida, Forn de Sa Creu, Restaurant Cal Dimoni i Forn de Can Salem.

PROPERES CONCERTS

Aprofitam per informar-vos que el proper 22 de juliol, es durà terme el concert de festes de Sant Jaume per part de la Banda de Música d'Algaida. Enguany, per celebrar el 25è aniversari de l'Escola de Música, col·laboraran en aquest concert una seixantena d'alumnes de l'escola. S'interpretarà la cantata "Popocatepetl".

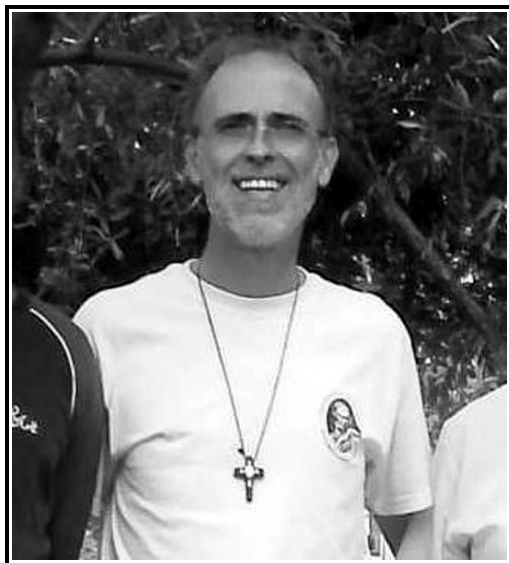
Dia 25 d'agost tindrà lloc a Randa la XI Gala de la Música 2013, on s'entregaran els Premis de la Música per part de la Federació Balear de Bandes de Música. Una vegada feta l'entrega de premis, la banda de música d'Algaida realitzarà el concert de festes, com és habitual.

No ens volem acomiadar, sense desitjar-vos bones festes.

Salut i molts d'anys!

Foto del darrer concert del Mes de Música, concert dedicat a la poesia catalana. Poemes musicats per en Biel Oliver Torres. Veus: Tomeu Mestre, Biel Majoral i Maria Rosselló i amb els músics: Delfí Mulet (guitarra) i el Making Trio. (Fotografia de Miquel Valls).

ESTIMAT AMIC PERE

Hauria volgut que aquest moment mai no hagués arribat, però la vida és així. T'he de dir adéu per a sempre.

Amb llàgrimes als ulls i mirant al cel, no puc dir una altra cosa que GRÀCIES.

Gràcies a aquest bon amic perquè em donà l'oportunitat de compartir moments en els quals m'ensenyà com n'és de valuosa la Vida, m'ensenyà a estimar i a viure cada instant intensament.

Et dic adéu i encara que quedi un espai buit dins el meu cor, no et podré oblidar perquè hi estaràs sempre.

Com idò no recordar-te cada dia?

La Vida m'ha regalat l'amistat d'un ésser irrepetible a qui he tengut la sort de conèixer. Una persona que la seva sola presència irradiava tanta pau, que tothom que ha estat al seu costat s'ha sentit afortunat.

Mentre continuï vivint, et tendré present.

Cada paraula que pronuncies, m'acompanyarà.

Cada gest que feres, em guiarà.

Cada abraçada que em donares, la recordaré.

Cada mirada tendra que em brindares, quedarà al meu cor. Però, sobretot...
ELS SILENCIS QUE COMPARTÍREM.

No hi ha paraules per expressar el que TU has significat per a tanta gent, només hi ha milers de cors plens d'aquest amor que TU ens donares...

Et recordarem sempre.

ANTÒNIA JANER

AGRAÏMENT A L'EQUIP DE MESTRES D'INFANTIL

Tant de sort - així ho diria na J.S - acabar el darrer any de carrera en aquesta escola algaidina!

Les practicants vos volem agrair a totes les mestres d'educació infantil aquests quatre mesos que heu compartit amb nosaltres, en què ens heu fet sentir com una mestra més i heu fet de de les pràctiques una experiència única.

En lloc d'un adéu, ens agradaria dir fins una altra, això voldrà dir que podríem seguir vivint la il·lusió de la tasca docent.

"Un excel·lent mestre és aquell que, ensenyant poc; fa que l'alumne faci néixer en ell un gran desig d'aprendre" (Grap, Arturo).

De tot cor, moltes gràcies a l'escola Pare Bartomeu Pou d'Algaida.

**GRÀCIA CLAR, ISABEL CRESPI, ÀNGELS HARO,
CATALINA SALVÀ, MARGALIDA SERRA**

AQUEST ÉS UN ESCRIT D'AGRAÏMENT I FELICITACIÓ PER A L'ESCOLA DE MÚSICA D'ALGAIDA (EMMA).

Vull fer-vos arribar les gràcies per tots els bons moments que ens heu fet viure enguany. No només per les diferents classes de música de què han gaudit els meus fills (anar a música, instrument o coral eren les alegries de la setmana per a ells); sinó també per la varietat i gran quantitat de propostes musicals organitzades amb motiu de la celebració del 25è aniversari de l'escola.

Vull esmentar especialment el Teatre Negre i fer arribar el meu reconeixement a tota la tasca feta per en Sebastià i en Joan Antoni. El seu amor i la seva il·lusió per la música arriba, sens dubte, als infants. I això és el valor més important per a nosaltres.

També vull donar les gràcies a totes les seves iniciatives, com aquesta darrera, de combinar cançó i banda de música; que sé cert que quedarà també una monada.

Tal vegada ha estat un any difícil en horaris i assajos (això ho vivim més malament els pares), però la motivació i la il·lusió dels meus fills... Això no té preu.

Moltes gràcies.

BEL BUSQUETS, mare d'en Joan i na Catalina Mulet

Fotos del concert de final de curs de l'EMMA, celebrat dia 14 de juny.

L'ÀNIMA LLIURE, UNA NOVEL·LA PROJECTE D'UN EQUIP

Pot una novel·la convertir-se en una tasca d'equip?

En el meu cas la resposta és afirmativa.

1. Després de la feina solitària com escriptora, de crear personatges, de divertir-me, de privar-me de coses perquè les obsessions i les riqueses d'aquells personatges que es mouen dins el meu cap no aturen de demanar-me nous enllaços, noves vides...

Puc dir que l'ànima lliure s'ha convertit en un projecte d'equip.

2. Gràcies als bons amics i amigues que tenc, puc dir en veu alta que l'Ànima lliure és un projecte meu, però també de tots els que hi han participat: Gabriel Janer Manila, Sandra Christiansen, Gemma Puri, Joana Maria Matas, Pere Fullana, Marian, Antònia, Nico Nebot ...

3. La lingüista Joana Maria Matas ha col·laborat amb la correcció del text, la dissenyadora i realitzadora Sandra Christiansen ha creat la portada i ha realitzat el trailerbook de la novel·la, a més Gemma Puri va col·laborar amb les diferents entrevistes.

4. En un moment en què estàvem a l'atur ens vam unir i vam crear el projecte de trailerbook de l'Ànima lliure, que es difondrà també amb el llibre (cóm?, de moment és un secret). I és que estar a l'atur no vol dir estar aturat. Al trailerbook, amb música de Nico Nebot, els límits entre la ficció i la realitat es confonen en el relat d'una obsessió.

5. L'escriptor Gabriel Janer Manila participa en el trailerbook, amb ell he tengut l'oportunitat de compartir lectures, de parlar de literatura i de demanar-li alguns consells. A més, gràcies a ell vaig tenir el coratge suficient per atrevir-me a enviar L'Ànima lliure a una editorial, a Documenta Balear. L'encarregada d'editar el meu llibre.

6. Ara, el 18 de juliol es presenta per primera vegada L'Ànima lliure a Algaida, al Casal Pere Capellà, a les 21.00 hores. M'acompanyaran l'historiador Pere Fullana i l'escriptor Gabriel Janer Manila, els dos formaven part del jurat que a l'any 2001 em va donar un premi al concurs de narrativa de Castelltix.

7. Al Casal Pere Capellà també tindrè la col·laboració d'amics, d'en Biel Sastre de Titoieta, d'en Gil i de la seva parella, de na Cata, també de n'Andreu Majoral. Ells oferiran tast de cerveses del Pla i de vins de Can Majoral.

L'Ànima lliure també es presenta a Son Serra el 29 de juliol, el 13 d'agost a Porreres i també durant les festes de Can Picafort.

ACTIVITAT DE L'OBRA CULTURAL D'ALGAIDA

DILLUNS, 22 de JULIOL de 2013, a les 20 hores al CASAL PERE CAPELLÀ, representació de l'obra teatral DIARI D'UNA MILICIANA de Jaume Miró, dirigida per Toni Galmés. Acte organitzat per l'Obra Cultural Balear i l'Associació Memòria Històrica de Mallorca. Amb el suport de la Universitat de Barcelona i l'Institut Català de la Dona.

El preu de l'entrada serà de 5 € i es podran adquirir a partir d'una hora abans al Casal.

SINOPSI

Diari d'una miliciana és el relat personal i íntim d'una voluntària de la Creu Roja destinada a Mallorca en l'expedició Bayo, entre agost i setembre de 1936. Divuit dies. Després, silenci. Què va passar amb les cinc infermeres catalanes d'aquesta expedició? Qui era l'autora del diari?

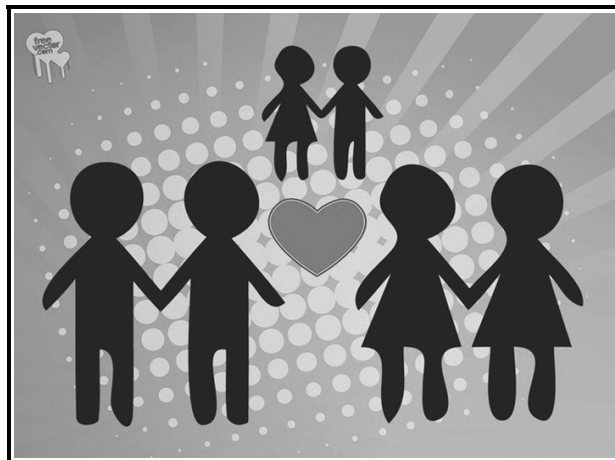
Jaume Miró, amb el seu text, intenta des de l'avui, reconstruir la història. Resoldre preguntes. Comprometre's amb la memòria.

El text *Diari d'una miliciana* ha estat guardonat en l'última edició dels Premis Teatre Principal de textos dramàtics. Aquesta és la primera vegada que veu la llum en format espectacle amb una companyia d'actors i actrius catalans que, com les milicianes que van embarcar-se a lluitar contra el feixisme, elles també s'embarquen per combatre l'oblit a través del teatre.

Després de *Les llargues nits a Can Sales*, no us perdeu aquesta nova proposta del tàndem entre el dramaturg Jaume Miró i el director escènic Toni Galmés; amb la Companyia de Teatre de la Universitat de Barcelona i la participació especial de l'actor Toni Lluís Reyes.

QÜESTIONS D'ESTIU, PENSAMENTS I PREGUNTES PER UNA NOVA MIRADA

Els mesos de calor també podem gaudir de les salses, i la salsa violeta pot ser una excel·lent combinació per a moments de relax, converses, diàlegs cercant noves perspectives, reflexions personals... Al llarg dels mesos passats, hem intentat des d'aquesta secció encetar alguns aspectes que formen part de la vida de cada dia de la majoria de les persones. Poder observar el nostre entorn amb la mirada de la perspectiva de gènere, aporta ben segur molts elements que a vegades ens sorprenen.

Tenir present dins el dia a dia que les relacions entre homes i dones són quelcom més que la dualitat, molt més del que els esquemes tradicionals ens han mostrat, suposa un exercici ben estimulants i enriquidor.

Amb quina mirada contemplan aquesta realitat? Com creim que han evolucionat les relacions entre homes i dones? Realment tenim totes les persones independentment de ser dona o home les mateixes oportunitats?

Segur que les noves generacions podem apropar-nos a noves formes d'organitzar-nos la vida. També acceptam que la violència de gènere és una xacra que hem d'eliminar per complet dels nostres comportaments. Els homes hem començat a entendre que la coresponsabilitat en l'atenció a tots els aspectes de la llar, de la cura dels fills, també ens toca a nosaltres. I de la cura dels més majors, de les persones en situació de dependència?

Els homes podem guanyar-hi molt amb la integració dins de la nostra vida del que suposa la igualtat de gènere. Hi guanyam i sentim el goig que suposa: un alliberament de la vella i obsoleta càrrega del model tradicional patriarcal.

Podem sentir-nos alliberats del model heterocentrista que, a més del que suposa com a posicionament de domini sobre les dones, també ens ha conduït al rebuig, a les pors a acceptar la diversitat sexual? Avui en el nostre entorn s'ha avançat en reconeixement formal, legal respecte als drets de les persones homosexuals, lesbianes, transsexuals. Tot plegat en aquesta via de reconeixement i acceptació, fomentam una convivència més harmoniosa socialment.

Posar-nos les ulleres que ens fan mirar el món des de la perspectiva de gènere, no sempre és fàcil, ens compromet a respectar les diversitats. A la vegada, ens ofereix l'oportunitat de revisar els nostres sentiments interns, la visió personal del que vivim, que eixampla el camp de visió amb nous horitzons.

ALGUNES REFERÈNCIES PER A L'ESTIU:

Voleu llegir alguns textos interessants? Els llibres que es citen poden estar al

vostre abast en préstec. Els temps actuals ens motiven a compartir. Podreu fer la reserva des del correu: illesbalears@ahige.org

Durant quinze dies tindreu al vostre abast el llibre, amb el compromís de retorn.

- SERGIO SINAY. *Esta noche NO, querida*. El final de la guerra dels sexes i l'acceptació dels valors masculins. RBA març 2004 (esgotat)
- DANIEL GABARRÓ BERTEGAL. *Transformar a los hombres: un reto social*. Alliberador, romp nombrosos mites i creences i ens impulsa a viure lliurament.
- OSCAR GUASH (Ed) *Vidas de hombres*. Relats de vida. Un llibre on parlen homes de les seves il·lusions i de les seves passions. Amb dotze relats de vida escrits pels seus protagonistes.

A la xarxa, podeu seguir la web d'AHIGE, la revista digital: <http://www.hombresigualitarios.ahige.org/> i també el Facebook de l'associació a les illes, <https://www.facebook.com/AhigeIllesBalears> des de la qual es mantindrà viva la informació.

Que tingueu un bon estiu.

PERE FULLANA FALCONER

L'Associació Algaida Solidari té com un dels seus objectius millorar la situació adversa de les persones que són més a prop. Per això, des de fa un temps col·labora amb Zaqueo per donar menjar a persones amb greu risc d'exclusió social.

Cada dijous i diumenge, arreplegam pa dels forns i excedent de menjar dels restaurants algaidins i ho feim arribar a Ciutat, a Zaqueo, per repartir-lo.

I puntualment, cada mes i mig o dos mesos, diverses persones d'Algaida es posen d'acord per cuinar i servir el sopar. Dia 29 de juny cuinarem 18 quilos de macarrons i 18 coques, que serviren per sopar a Zaqueo.

Algaida Solidari informa

Una ració de poesia

Aquesta vegada la ració de poesia mensual té un format diferent, més llarg, de l'habitual. Un fet justifica el canvi; perquè dia 9 de juny de 2013 l'església d'Algaida fou l'escenari d'un recital poètic i musical singular. Més que singular, excepcional. I per diversos motius. Perquè va ser l'acte de cloenda del programa de concerts "Mes de Música a Algaida", organitzat per l'Associació de la Banda de Música algaidina. Excepcional perquè aquell recital va ser una sensitiva i sàvia mescla de música (Joan Rodríguez, Joan Sempere, Sergi Castelló i Delfí Mulet foren els músics), recitació poètica (Bartomeu Mestre, Cèlia Riba, Biel *Majoral*, Mònica Pastor i Damià Pons varen ser els rapsodes) i cant (interpretat per Biel *Majoral* i Maria Rosselló). També excepcional perquè quasi totes les músiques interpretades són composicions de Biel Oliver *Torres*, a qui hem d'agrair que regalàs als assistents una hora llarga de plaer i emocions. I perquè varen recitar i cantar poemes de Joan Brossa, Biel *Majoral*, Josep Maria Llompart, Miquel Bauçà, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Guillem d'Efak, Miquel Martí i Pol, Blai Bonet i Damià Pons.

Dels poemes interpretats, n'hem seleccionat un per deixar constància escrita d'un concert memorable: *Gaspar Hauser. Núm. 2* de **Blai Bonet**, que fa part del seu llibre *Els fets*, publicat l'any 1974.

(La fotografia que il·lustra aquestes planes és obra de Jerònia Pou.)

Gaspar Hauser. Núm. 2

Que cadascú, a partir dels divuit anys,
es deixi créixer els cabells durant dos anys,
es deixi créixer la barba durant cinc anys,
es deixi créixer les ungles durant set anys,
abans de dir salvatge a un home
i abans de dir salvatge a un salvatge.

Que cadascú sigui titular de la seva vida.
Que cadascú sigui aguantat just pels seus dos-cents ossos.
Que cadascú visqui sense demanar permís per a viure.
Que cadascú, si no fa comptes de tenir un fill,
faci l'amor amb qui sigui, sia per la geografia que sia,
abans de dir home a un salvatge
i abans de dir salvatge a un salvatge.

Que cadascú aboqui l'odi damunt tothom qui odia.
Que cadascú defensi just el que li és rendable.
Que cadascú sigui el seu propi emperador.
Que cadascú decideixi fins quan, quan, ha de durar la guerra.
Que cadascú decideixi fins quan ha de durar la pau,
abans de dir home a un salvatge
i abans de dir salvatge a un salvatge.

Que, quan et moris d'amor, t'hagis de casar.
Que, per a poder viure, t'hagis de fer una assegurança de vida.
Que, quan tenguis set d'aigua, et facin fer un clot.
Que, quan siguis lliure, hi hagi un bombardeig.
Que, quan a l'hivern et vegin nu, et donin un tassó d'aigua.
Que, quan demanis notícies, t'enterrin.
Que, del pa, just en coneguis el forner,

si dius home a un salvatge
i si dius salvatge a un salvatge.

Que ningú no digui «l'altre» a un altre.
Que ningú no digui «jo» al seu nom.
Que ningú no posi el seu nom sota un acte que li obliguen a fer.
Que ningú no digui «seu» al seu amo.
Que ningú no digui «seu» al seu amor.
Que ningú no digui «teu» al seu amor.
Que ningú no digui «pare» a ningú.
Que tothom digui «mare» a la seva mare,
abans de dir salvatge a un home
i abans de dir salvatge a un salvatge.

Cap moble no té permís per a dur pols.
Cap home no estar autoritzat per deixar de ser la bellesa.
Ningú no estar autoritzat per a no tenir autoritat pròpia.
Cap abric no té permís per a prescindir ni d'un sol botó.
Cap home no és tan indigne com per a aguantar-se recolzat en un altre.
Ningú no té permís per a creure que sigui veritat
el que un carnet d'identitat diu d'una persona.
Cap home no està autoritzat per a dir «llibertat» a la seva llibertat.
Ningú no té permís per encendre un ciri quan fa sol.
Tothom està obligat a dir que la creu és un instrument de tortura
i a no dir home a un salvatge
i sobretot a no dir salvatge a un salvatge.

TITOIETA RÀDIO

Altra vegada ens toca el torn de fer l'entrevista 'Ens heu de fer una glosa'. L'associació de mares i pares d'alumnes va triar Titoieta Ràdio, tot un referent de fa 26 anys i que començà tímidament des d'una casa particular, però que s'ha convertit en tot un potencial capaç de ser escoltat des de qualsevol indret del món, evidentment gràcies a les noves tecnologies.

Tenen un historial ben intens que fa possible que des de la seva associació hagi estat un cúmul de persones les que durant aquests anys han passat per Titoieta Ràdio.

De fet, la ràdio, la nostra ràdio, és atractiva, creativa, espontània i és i ha estat un reclam dins el poble. Estimada i valorada per tantes estones agradables i entretingudes, que hem passat els oients escoltant els seus programes i també els que ens sentim titoiers o titoieres per haver passat en algun moment per la vida de l'emissora i haver fet possible algun d'aquests programes.

Ens atrevim a dir que els algaidins ens sentim orgullosos de tenir al poble una emissora així.

1.-Presentació. Qui sou i de quina organització formau part?

Som en Biel Sastre, som un dels membres fundadors i he fet molt dels magazins del dissabte dematí; en Biel Sales, hi col·labora des del 92 que vàrem començar a fer el musical "No volem ser", que férem durant 10 anys i després m'he dedicat més a les tasques de producció, a fer de tècnic i a les tasques de l'emissora, i n'Andreu Oliver, jo vaig començar també amb en Biel amb el "No volem ser". He fet també altres programes com el Baleig, D.O. Tots 3 ens varem

ajuntar per fer l'"Àngelus", un programa que fèiem el diumenge dematí per a Ona Mallorca, després férem "Esperant na Rafaela" i actualment feim el magazin dels dissabtes dematí que es diu "Dissabte". A part de nosaltres a Titoieta Ràdio actualment hi ha 12 programes més.

2.- Quina és la seva funció?

Titoieta Ràdio està gestionada per una associació cultural sense ànim de lucre que es diu Centre Cultural Algaida, que fa ús de la freqüència municipal mitjançant un conveni amb el consistori. La ràdio es defineix com una emissora pública de base d'àmbit local, com un equipament comunitari més a l'abast de tothom, sense distinció d'ideologia o procedència social i pretén, entre d'altres, impulsar la normalització

lingüística, promoure la dinamització cultural, treballar amb i pel respecte dels drets humans i com a eina d'integració social i d'expressió creativa.

3.-Quan es va fundar l'emissora i quins eren els seus membres?

Un 9 de maig de 1987 i els primers varen ser en Biel Sastre, en Biel Torres, en Manuel de ses Cases Noves i en Pere Salas. Molt aviat s'hi afegiren altre programes, com un d'esports que el feien en Joan Torres, en Biel de Marina, en Bernat Sitjar, en Pep Castellitxo i... (no tenen del tot clar totes les persones que eren i per tant demanen disculpes si obliden o s'equivoquen amb qualcú). Després també s'incorporaren n'Arnau Pascual, en Joan Moranta, na Teresa Gelabert que feren "Temps de cinema"... i a partir d'aquí molts altres programes.

La primera ubicació va ser a una casa del carrer Campet, després a la rectoria, al cap de poc temps a on era es fondet de la Casa de la Vila i des del 95 al Casal Pere Capellà.

4.-Quantes persones actualment col·laboren amb l'emissora i teniu idea de quantes hi han arribat a passar?

Actualment la programació pròpia és de 13 programes que els fan 24 persones, sense comptar-hi els col·laboradors. I, durant tots els anys d'ençà que es va fundar l'emissora, hi ha arribat a haver un centenar de programes que suposen unes 210 persones. Podem mencionar els dos programes més veterans que encara estan en actiu que són: "Sons d'una terra llunyana" que el fa en Llorenç Mas i "Tot Queavy", que el fa en Toni Sánchez. Tant un com l'altre fa 14 anys que es varen començar a emetre!

També podem anomenar el Boogie

Woogie Country Girl que el feia en Lluís Echevarria i en Julià Pacheco i que el varen fer 12 anys i també volem esmentar en Jota, que pràcticament des dels inicis fins ara ha participat tant en programes com en altres temes de l'emissora.

5.-A part del fet en si de fer programes de ràdio, quines altres activitats heu organitzat?

Titoieta Ràdio sempre ha estat coneguda per les seves festes d'aniversari, hem fet concerts de grups locals, les camisetes, activitats gastronòmiques com el sopar concurs, tast de vins... de protecció del medi ambient, com neteja de camins, repoblacions per la crema del puig de Randa i altres activitats culturals com col·loqui, presentacions de llibres, exposicions... I des del 1994 Titoieta Ràdio convoca anualment el premi Santa Annetta de llengua i cultura catalanes.

6.-Ara que heu esmentat les camisetes de Titoieta Ràdio que s'han pogut veure per tants indrets, esperàveu aquesta repercussió?

En principi era per treure doblers per poder comprar i renovar els equipaments, perquè, tot i que sigui una freqüència municipal tot l'equipament és de l'associació. La primera la va dissenyar en Tomeu Sales que era la d'una ràdio antiga amb unes finestres, i al segon aniversari de l'emissora en vàrem

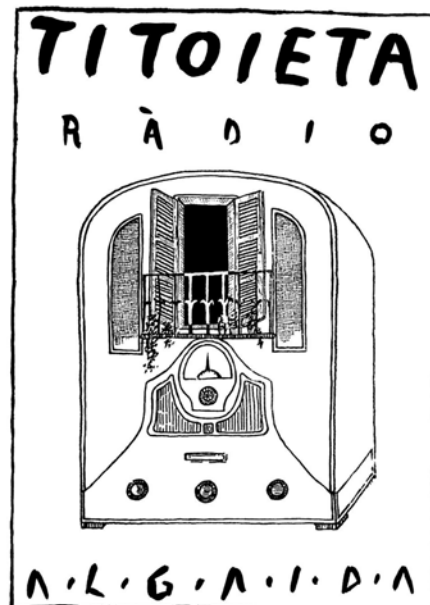
Ens heu de fer una glosa

vendre moltes. La segona va ser una espiral d'en Biel Thomas del cine de Lluçmajor i després ja vàrem començar la col·laboració amb en Jaume Falconer que n'ha fetes moltes. Eren poemes visuals i que sempre solien anar una mica relacionades amb el tema de la temporada. Amb motiu del 25è aniversari, l'any

passat, vàrem reeditar dues de les que varen tenir més èxit, que varen ser la de les figues i la de les ñ-ny. Aprofitam per dir que si qualcú està interessat en comprar-ne alguna les tenim a disposició.

7.-Enguany fa 26 anys que es va crear l'emissora, imaginam que hi ha hagut moments de molt interès i altres de més poc. Ens podeu contar l'evolució durant tot aquest temps?

A nivell de programació i activitats els anys 90 varen ser uns anys amb molta participació, sobretot de gent molt jove. Hi havia molta gent implicada i amb moltes ganes. Després hi ha hagut una època d'una mica de baixada o més tranquil·litat i ara estam a una època de més programes, però no d'aquella efervescència juvenil. Durant tots aquests anys hi ha hagut esdeveniments molt importants com: la nit dels Òscars, que un any va venir fins i tot n'Amparo Moreno, que va estar tota la nit amb nosaltres, les maratons radiofòniques de fins a 48 hores. També hem fet els debats electorals i els vespres de les eleccions, que són els programes que han tengut més audiència. Els

darrers anys hem pogut emetre també els pregons en directe i també programes en directe des de fora de l'emissora.

8.-El món de les noves tecnologies i d'internet també deu haver afectat els mitjans de comunicació, de quina manera?

En el cas d'una ràdio local afecta moltíssim perquè passes de tenir un públic potencial reduït, que seria el teu

poble i els del voltant, a poder-te escoltar de tot el món i a més amb qualitat. Nosaltres ja fa 6 anys que emetem des d'internet i els oients poden baixar els programes. Us informam de la pàgina: www.titoieta.cat

També gràcies a les xarxes socials estam en contacte al moment amb els oients del programa i podem interactuar amb ells. Per exemple, l'altre dia fèiem el programa i teníem uns dubtes, a través de la pàgina de Facebook tot d'una un oient ens va contestar.

També a nivell de producció canvia molt. Tot i que a nosaltres encara ens agrada fer la ràdio a mà, és una eina molt important per trobar qualsevol informació i música. Realment és que pràcticament es podria fer ràdio per internet senzillament amb un ordinador i una bona connexió.

9.-Davant aquesta crisi de mitjans de comunicació en general com ho viu des d'una emissora local?

A nosaltres aquesta crisi no ens afecta perquè no hi ha cap interès econòmic, fins i tot potser ens ha

afectat positivament, perquè gent que potser estaria en altres emissores i ara no tenen feina i els agrada fer ràdio estan fent programes amb nosaltres.

Creim que és trist veure com mitjans de comunicació públics i de qualitat els tanquen i el cas més clar és el d'Ona Mallorca, una ràdio que feia molt bona feina i a més feia molta feina amb les ràdios locals i tenia un projecte per enxarxar-nos a totes. Tot això desgraciadament ha desaparegut amb el seu tancament. Des del nostre punt de vista potser creim que no és ben bé motiu de la crisi econòmica, sinó per motiu polítics.

10.-Estau en contacte amb altres emissores similars a la vostra d'altres pobles?

Precisament el temps d'Ona Mallorca totes les ràdios locals ens vàrem reunir diverses vegades per, com us comentàvem fer una xarxa de ràdios locals per compartir programes, recursos... La xarxa hi és, però el projecte ha quedat molt aturat. Nosaltres teníem interès, però no hem pogut entrar en aquest projecte perquè ens han posat unes traves administratives des de l'Ajuntament d'Algaida.

11.-Ens podeu contar alguna anècdota que hageu viscut a l'emissora?

Ja l'hem contada mil vegades, però la tornarem contar. La més grossa va ser durant unes festes de Sant Jaume que el bar el duia Titoieta Ràdio i tota la gent va acabar al quarter de la Guàrdia Civil. Tot va començar per una botella d'aigua. Un Guàrdia Civil volia que el convidàssim a una aigua perquè el whisky ja el duien. Nosaltres havíem decidit no convidar ningú per

recaptar el màxim de doblers per poder millorar els equips. Davant la nostra negativa, el guàrdia civil ens va tancar el bar i ens va dir: per avui s'ha acabat. La cosa es va calmar i quan no hi havia ningú a les escoles

ens va citar a tots els de la ràdio al quarter. Cridàrem un advocat, que va ser en Xesc Antich, que traguérem de dins el llit perquè ens vengués a assessorar.

A part d'aquesta, també hi ha hagut moltes anècdotes de xerrar amb els micros oberts i per tant viure situacions 'delicades' i moltes altres que ens allargaríem molt a contar.

12.-A quina associació faríeu l'entrevista el mes que ve?

Hem pensat que ja que el nom de l'emissora va sorgir manllevant el nom del darrer ball dels cossiers, pensam que estaria bé a aquesta associació.

13.-Voleu afegir res més?

Ara ja acabam la temporada de ràdio i, si qualcú s'anima a fer ràdio la temporada que ve que no ho dubti, que l'emissora està oberta a tothom. Es poden posar en contacte amb nosaltres per correu electrònic al radio@titoieta.cat o través del Facebook o directament a qualsevol de nosaltres.

14.-Per acabar ens heu de fer una glosa.

Hem tengut diversos glosadors que han col·laborat amb Titoieta Ràdio, com en Jaume Toledo, en Miquel Cano i una persona que durant molts anys ens ha fet gloses i els ha publicades a mitjans de comunicació escrits que era en Llorenç Mora, de qui us posarem les gloses que ens va dedicar pel 17è aniversari.

Ens heu de fer una glosa

Ens heu de fer una glosa

**Gloses de Llorenç Móra
publicades al *Diari de Balears***

ELS DESSET ANYS DE TITOIETA RÀDIO

(18/06/2004)

La boca, els ulls i l'oïda
i cor ets dels algaidins,
i has obert cèlics camins,
des del dia de sortida,
amb onatge d'esbandida
pels empírics viarany
fruit dels incessants afany
de servei i honestetat.
Flama de la nostra identitat
durant aquests desset anys.

(19/06/2004)

Ets com una joveneta
que ha deixat la pubertat
navegant per l'enlairat
firmament en ona dreta,
propagant en veu ben neta
la bellesa natural
de la nostra llengua pairal
i preparant, coqueta, el marc
perquè l'any vinent "de llarg"
siguis la núvia ideal.

(20/06/2004)

La feina ha fet filigranes
i el treball sense desmai
t'ha enfortit donant esplai
a les ones hertzianes,
que ara són ultramuntanes,
de tant que s'han propagat.
Per professionalitat,
lluïta i estima al terror
fa molt temps que vares fer
la majoria d'edat.

(21/06/2004)

Segueix donant alegria,
sona, canta, balla i riu,
i amb la veu feta caliu
lluïta sempre amb valentia,
com fins ara, cada dia
has fet en el llarg camí,

amb força de terbolí
per la nostra identitat.
Desset anys de dignitat,
i orgull del poble algaidí.

Gràcies als que avui heu representat
Titoieta Ràdio, els dos Biels i
n'Andreu, per tot el que ens heu
contat i ens heu fet conèixer o fins i
tot reviu. Pensam que agradarà
molt als lectors com ens ha agradat
a nosaltres.

Aprofitam l'espai per desitjar a
tothom un bon estiu, així com que
les festes de Sant Jaume que ja
s'acosten siguin felices per a tots. A

la propera entrevista d'Ens heu de
fer una glosa, tal com heu pogut
llegir, parlarem amb els Cossiers, tan
presentes en aquestes festes, que fan
que per uns dies els cors dels
algaidins s'omplin de sentiment i
emoció de viure els seus balls i sentir
l'aroma de l'alfabeguera, fent que els
nostres carrers i places tenguin una
màgia especial.

Molts anys i salut.

**MARGALIDA TOMÀS,
FORNERETA**

**JERÒNIA M. VANRELL,
DE CAN RAPINYA**

CONCERT DE MARIA DEL MAR BONET I EXPOSICIÓ DE TONI CATANY A GRÀCIA DIA 2 D'AGOST

Va ser la cantant, molt vinculada al santuari de Gràcia, la que va voler ser-hi present en les vetllades culturals. Es per això que el proper concert, el dia 2 d'agost, gaudirem de la seva música, com també de l'obra fotogràfica del prestigiós fotògraf llucmajorer Antoni Catany. La presentació de l'acte serà a càrrec de Sebastià Alzamora, i com ja es tradicional al final del concert hi haurà una degustació de productes gastronòmics de Mallorca.

El concert de música clàssica del mes de juliol va començar amb una magnífica presentació per part de l'escriptor llucmajorer Miquel Bezares, i després gaudirem de les veus de tres joves promeses del *bel canto* de Mallorca: M. Luisa Corbacho (mezzosoprano), la seva darrera actuació ha estat *Aida* al teatre Principal de Palma; el tenor José Manuel Sánchez, nascut a Inca i que acaba de fer una gira de 22 actuacions per Alemanya representant Rigoletto (Duca); i Joan Miquel Muñoz (baríton), que amb tan sols 23 anys d'edat la propera setmana interpretarà el Rèquiem de W. A. Mozart al Palau de la Música catalana.

A Gràcia, els tres cantants interpretaren diverses àries de òperes i peces conegudes que varen fer vibrar el públic. Cal esmentar la gran interpretació al piano del professor del conservatori de Palma Andreu Riera, que va acompanyar els cantants i que va acabar de arrodonir la vetllada musical. Després gaudirem del tast, enguany en Jaume Salem va fer una panada de verdures, un pastisset farcit de carn i un doblegat de sobrassada amb confitura de cabell d'àngel, de dolç féu un mus de cítrics i un pastisset de xocolata amb figues de Son Mut Nou. I tot regat amb un exquisit vi blanc "Son Blanc" de Can Majoral d'Algaida.

Pel darrer concert del mes d'octubre tindrem el plaer d'escoltar els Blavets de Lluç.

Volem agrair als patrocinadors i col·laboradors la seva ajuda i aportacions, perquè sense aquesta cinquantena de persones no es podrien realitzar Les Nits Culturals al Santuari de Gràcia.

Per a informació i adquisició de localitats: Llibreria Quart Creixent (Palma), s'Àmfora (Llucmajor) i la Caixa (Llucmajor), Perruqueria Maciana (Algaida) i Llibreria Sol Naixent (Algaida). O també podeu telefonar al Santuari de Gràcia.

MARIA COLOMA AULET

Portada del darrer disc de Maria del Mar Bonet

L'herba de garrotillo (*Agrimonia eupatoria* L.)

Etimologia: El nom genèric, *Agrimonia*, deriva del grec *argemone*, i del llatí *argemon -onis*, fa referència al nom que donaven a un grup de plantes que s'usaven per curar "el albugo de los ojos" (em sap greu no he trobat traducció a la malaltia que cita Dioscórides). El nom científic, *eupatoria*, deriva també del grec *eupatorion*, i del llatí *eupatorius -ii*, i també correspon al nom que es donaven a certes plantes, dedicades pel que sembla al rei Eupator.

Descripció: Planta de la família de les Rosàcies. És una planta herbàcia perenne que, durant l'època desfavorable, en el seu cas l'hivern, desapareix la part aèria o queda reduïda a algunes fulles basals (hemicriptòfit).

La part soterrània presenta un rizoma gruixut i arrels axonomorfes. Les tiges són dretes, poc ramificades, cobertes d'abundants pèls suaus, de mida desigual. Aquestes tiges sovint presenten una coloració vermellosa o púrpura. A la part inferior de les tiges trobam nombroses fulles blanques. Aquestes fulles tenen disposició alterna i són compostes, és a dir presenten més d'una làmina, cada làmina rep el nom de folíol. Són fulles imparipinnades, és a dir acaben en un folíol terminal. Els folíols, en nombre de 5 a 9, són sèssils, de forma més o menys ovada o lanceolada, de color verd fosc per l'anvers i verd més grisenc pel revers, amb els nervis molt marcats i molt peluts. Les estípules són foliàcies, de forma ovada, marge irregularment dentat i base amplexicaule (abraça la tija).

Les flors, grogues, es reuneixen en inflorescències en forma d'espiga. Les flors presenten un periant format per 5 sèpals soldats, 5 pètals (3 vegades més

llargs que els sèpals), lliures. L'androceu està format per nombrosos estams lliures (generalment entre 10 i 20), sense pèls i amb els filaments de color groc. El gineceu està format per dos carpels lliures tancats dins el receptacle. L'aparença externa és d'una flor que presenta un ovari de disposició ínfera (soldat al calze i situat per sota de la corol·la), amb un estil i dos estigmes. El fruit es coneix amb el nom d'úrnula, és un fruit sec, indehiscent, que pot contenir un o dos aquenís. Aquesta úrnula es troba en posició reflexa durant la maduració, presenta una sèrie de solcs a la meitat inferior, coberts de pèls, mentre que a l'extrem apical presenta un conjunt de pèls llargs, rígids amb l'extrem uncinat.

És una planta de floració estival, de juny a octubre, si bé té el ple de floració dins del primer mes de l'estiu, juny. La fructificació és ràpida, de tal manera que ja dins el mes de juny poden alliberar-se els

primers fruits.

Creix a indrets ruderals, humits i, sovint, una mica ombrívols; requereix d'un cert grau d'humitat per poder complir amb aquest cicle aparentment poc mediterrani, és a dir, florir i fructificar a l'estació més seca de l'any. Aquesta compensació hídrica li pot venir per viure prop de torrents o síquies, o bé per tenir més hores d'ombra.

És una espècie de distribució subcosmopolita, si bé originalment presentava una distribució eurasiàtica. A Balears només viu a les Gimnèsies, Mallorca i Menorca, les illes més humides. A Mallorca és una espècie localitzada, viu a bastants indrets, però en cap és gaire abundant. A Algaida fa el mateix, podem veure alguns exemplars a la vora del camí de cas Brau, al torrent de la Pau, o anant cap a Pina des d'Algaida.

Usos tradicionals: És una espècie rica en tanins i en olis

essencials. Tradicionalment s'ha usat com a astringent, per l'abundància de tanins; així mateix s'usa per fer gargarismes en cas d'angines o d'altres inflamacions que afectin la boca o la gargamella. També s'ha usat per posar remei a les nàusees i als dolors menstruals. També s'empra en ús extern per netejar i curar ferides i úlceres varicoses, en forma de cataplasma té propietats resolutives i vulneràries. En ús intern s'ha emprat contra els còlics hepàtics, infeccions gàstriques, incontinència urinària, disenteria, etc. Tot i les seves reputades propietats medicinals, recordau com sempre us

dic que no s'han d'usar les plantes medicinals sense control mèdic, ja que poden tenir els efectes contraris si les dosis no són les correctes. En aquest cas, a més, es tracta d'una espècie no excessivament abundant i el seu ús indiscriminat podria portar a la seva desaparició al nostre municipi.

LLORENÇ GIL

Fa 226 anys. - Fa molt de temps, concretament a Es Saig núm. 153 de setembre de 1993, parlarem dels corrals que l'Ajuntament adjudicava als pastors del poble a fi que aprofitassin els mesos d'estiu per pasturar les seves guardes. El període que els pastors podien aprofitar anava des de mitjan juny -quan s'havien acabat les feines de segar i batre- fins a Sant Miquel -quan s'havien de preparar els camps per llaurar-los i sembrar-. D'aquesta manera, l'Ajuntament obtenia uns ingressos pel que es deien "brostes i pastures". Val a dir que això de cedir els terrenys només afectava els petits propietaris, perquè les possessions grans tendrien les guardes pròpies d'ovelles i cabres i n'estaven excloses.

Les fites que delimiten cada "corral" es devien respectar perquè pràcticament no hi ha denúncies ni bans a pastors que s'haguessin extralimitat passant amb els animals a terrenys que no els corresponien. D'altra banda, aquests documents tenen un interès especial per les dades de toponímia que ens proporcionen. En aquell treball a què hem fet referència del 1993 transcrivírem els corrals corresponents al 1783 i 1785; avui us oferim el de l'any 1787. Els límits de cada corral no coincideixen d'un any a l'altre, si bé no varien gaire. Observareu també que qualche pastor pren més d'un corral. I si coneixeu bé el terme podeu intentar destriar més o manco les fites de cada sector.

"Corrals donats per lo honor Gabl. Sastre Bal·le Rl. el dia 17 juny 1787.

PERA JUAN PUIXSERVER Comensant a la pujada de Cabrera camí camí fins a la vorera de la terra de Son Verdera tot just al camí de Binicomprat. Comensant al cantó de la caseta den Gabl. de las Casas novas vorera vorera fins al pasatge qui va al pou de Salom fins al camí de Montuhiri. (Aquest pastor pren dos corrals).

PERA POU CONET Comensant a la pertió de Juan Suñer camí camí de Montañe fins a la tanca de na Bal·leta confrontant a Son Maix per la pertió de Son Moll fins al camí de Pina.

BART. CAÑELLAS Comensant al molí del Bosso camí camí fins a Son Gostí per la Novella fins al camí per el camí de Seretat fins al pasatge den Perot per la pertió del Hort den Reus fins a la Novella.

SON VERDERA Comensant als antigosos camí camí fins al ullastre den Bandereta fins a Seretat devallant per al pasatge den fosca fins al camí de Llumajor.

JAUME FERRATJANS Comensant al camí de Llumajor per el camí de en Trobade per el pasatge den fosca fins al camí de Llumajor voltant per el camí de Seretat per el pasatge den Perot per les rotas de Seretat per el Pou dels habres voltant per al camí de Randa fins a la pertió de Son Roix.

PERA MIQL. CANTELLOPS Las sorts del Puix la pertió per el figural den Reus fins anen Dalabau.

MALES HERBAS Comensant en el cañar den Dusay fins al camí de Manacor fins a la fita de Algayde fins a Son Mayol de Més Lluny.

SON TROBAT Comensant a la pertió de Son Canals fins a lo hostalet camí camí.

SON MASQUIDA Comensant a Cabrera fins a son Cerdà voltant per la terra den Carut per al pasatge de la Viña vella de Son Ramis voltant per al Torrent fins al puix moltó.

PERA SASTRE XOROY Comensant al cap de la paret camí camí fins al ragues den Roix fins al tencat del Rafalet.

BART. OLIVER MERRIS Comensant al cantó del Jay Soldat per el carreró qui va a son Micola fins a Son Micola y fins a son Cosí negre voltant per la pertió de nescolane per la pertió den Caleta fins a Son Pericàs devallant per el pasatge de Son Bernat Reus per al Carreró de Son Bernat Reus fins al camí de llumajor. Més comensant a son Jayant per al camí de Castellix fins a Binicomprat tirant just a lo hostel del Miql. de Inca per al camí de Manacor per la Talayeta el camí dels hortets fins al Molí del Sant. (Se li adjudiquen dos corrals)

FRANSESCH OLIVER BOU Comensant al cantó del Jay Seldat camí camí fins a son Fullane per la pertió de Son Momblanch fins a la paret de Castellix per la paret de Binicomprat camí camí fins a son Jayan. Més comensant al Carreró de son Bernat Reus fins a la pertió de son Pericàs per la pertió de nenfony a la pertió de lo hort den Reus camí camí fins al garrover den Pera Andreu. (També es queda dos corrals)

ANTY MUNAR POLA Comensant al Molí del Sant camí camí fins al camí de Manacor camí camí per al camí de Montañe fins a Son Lloret y fins al Molí del sant.

MIQL. AMEL·LER Comensant al hostel del Mal·lercamí camí fins al camí de Montañe fins a Son Maix camí camí fins a son Mal·ler.

PERA AMENGUAL DE PERA Comensant al cantó del Campet camí camí per al camí de Son Gostí camí de Montañe camí camí den Barca per al Molí nou del Sant fins a la Vila.

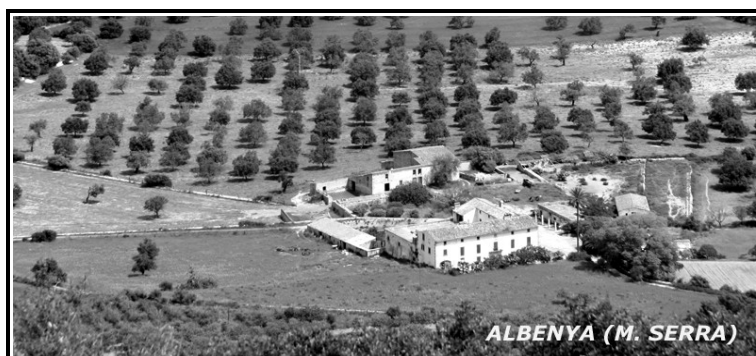
MACIÀ AMENGUAL MOLL Comensant a la moleta den Tano per al camí de Llumajor per Son horrach per la pertió de se Murtera voltant per la sort den Bandereta per las Tiras fins a la sort del Morer den Reus.

PERA MOLL COMUNER Comensant a la font de Punxuat per al pesatge des rector per al pasatge del Milé fins a la Mosquera den Momblanch y fins a la Serra.

RAFEL DOLORÓS Comensant al Camp del Prat voltant per la pertió de la Sort de Mestre Jaume per el Tresorer confrontant a Can Pera Llorens camí camí fins al pujador den Bal·let per baix de Son Romaguera fins al puixet de Son Vidal devallant just a la Sort de la Murtera.

JUAN POU TAÑIT Comensant al Camp del prat per la part de Albeña fins al pouet de Son Vidal confrontant al trast de Rafel Dolorós."

PERE MULET

REPRODUCCIÓ I

Hem rebut al nostre correu electrònic alguns suggeriments sobre temes que es podrien tractar en aquest apartat d'ES SAIG. Gràcies per la vostra resposta i el vostre interès! Els anirem desenvolupant i editant així com els tinguem preparats.

Un dels que veiem que suscita més interès és tot el que està relacionat amb el món de la reproducció de les vostres mascotes. Preguntes com ara: Quant de temps dura la gestació d'una cussa? A quina edat és millor esterilitzar una moixeta? Quina diferència hi ha entre una castració i una vasectomia?, se'ns formulen tot sovint. Idò aquestes i d'altres conformaran el gruix d'aquest article. Per tant, no pretén ser una classe magistral sobre un tema, sinó una informació en to col·loquial sobre un tema d'interès general. La matèria és prou extensa i després d'intentar comprimir-ho tot el que hem pogut hem decidit dividir-ho en dues parts.

Gestació

Començàvem l'article amb una pregunta molt comuna: Quant de temps dura la gestació d'una cussa i d'una moixa? La d'una cussa dura de 57 a 70 dies. Depèn de la raça i del moment en què ovuli. La norma és que quan més gran és la raça més llarga és la gestació, però sempre dins d'aquests límits. La gestació de la moixa oscil·la menys perquè la munta indueix l'ovulació, però va dels 64 als 71 dies, segons l'individu. La mitjana estaria en els 66 dies. Aquesta dada és important per preveure el moment del part. Per tant, és important anotar en un calendari quan es va produir la munta (de vegades n'hi ha més d'una).

La gestació és un procés natural, però quines atencions especials requereix la futura mare? Bàsicament pot dur una vida normal, però hem de modificar la seva alimentació perquè ara ha de menjar per a ella i per als seus fills. Es recomana una dieta més

grassa, amb més calci i vitamines. La manera més fàcil és donar un complex vitamínic complet i un pinso de primera edat (per a cussó o moixet segons l'espècie). Deixeu que el vostre veterinari us aconselli. No tornarem a canviar l'alimentació fins que s'hagin desmamat els petits i la mare hagi recuperat el seu pes inicial. Una alimentació deficient pot conduir la mare a un debilitament general i del sistema de defenses que comprometin la gestació, el part i la salut de la mare. A les darreres dues o tres setmanes de l'embaràs, la panxa de la mare ja es nota molt i no convé que faci molt d'exercici. Ens referim a cans de caça, de competició o que tinguin una activitat física important.

Quan cal visitar el veterinari?

Quan sospitem l'embaràs perquè sabem quan ha estat la munta, podem confirmar la gestació amb una ecografia a partir de les 3 setmanes d'edat. Si això no ens preocupa, podem esperar dues setmanes més i comprovar en tots dos casos la viabilitat dels embrions i fetus. El veterinari comprovarà la seva mesura per a estimar el temps de gestació, el batec cardíac i estimarà la quantitat de fillets que duu. Una setmana abans del moment del part, és convenient repetir la visita per estimar amb més fiabilitat quants petits han de néixer. Aquesta vegada mitjançant una radiografia.

Part

Durant les visites al veterinari ja haurem calculat la data estimada del naixement. També ens hauran explicat en quins casos ens hem de preocupar i acudir a la clínica. Podem saber quan naixeran els petits? Prendre la temperatura rectal de la mare és una bona eina de predicció. Està comprovat que entre les 24 i les 48 hores abans del part la temperatura baixa aproximadament un grau. Per tant, si fa uns dies que tenim lectures de 38,5°C

(per exemple) i de cop passem a 37,5°C, el moment ja s'acosta. En les moixetes això és més difícil de fer perquè no es deixen i el valor de predicció no és tan fiable. Per contra, quan falten entre 24-48 hores per al part, acostumen a deixar de menjar. Quan arriba el moment del part la femella està més inquieta. Respira més agitadament, sovint amb la boca oberta. Algunes cerquen un racó tranquil i d'altres (generalment les primerenques) volen la companyia de l'amo perquè se senten estranyes. Aquesta primera fase del part pot durar de 6 a 12 hores. Hem de fer alguna cosa? Convé que facilitem un entorn tranquil i còmode per al part. Si no ho fem així, segurament elles en triaran un altre de millor. Un exemple seria el racó sota una escala o dins una habitació que no sigui de pas. No ha d'haver-hi molt de moviment ni renou. La temperatura ha de ser agradable i posarem cartrons o roba vella que absorbeixin els fluids naturals del part i aïllin del terra.

Cal anar al veterinari? En general no, però cal saber què és anormal en un part per saber quan hem d'acudir a la clínica. La segona fase del part coincideix amb l'inici de contraccions franques. La temperatura es normalitza (o sigui que puja). És normal que passin bastants hores abans que no neixi cap petit, però és convenient acudir al veterinari si han passat 12 hores des que s'ha iniciat la fase I del part i no ha passat res. Des del moment que es trenquen les aigües i la mare comença a pitjar de manera constant (se'ls posa la panxa dura i de vegades fan renous d'esforç o adapten postures que recorden la defecació) no haurien de passar més de dues hores, igual que entre cussos no acostuma a passar més d'una hora, però en les moixetes la durada és més irregular i poden arribar a passar-ne fins a dotze. És freqüent que neixin cada vint o trenta minuts. Si no és així, val més passar-se per prudent i telefonar al

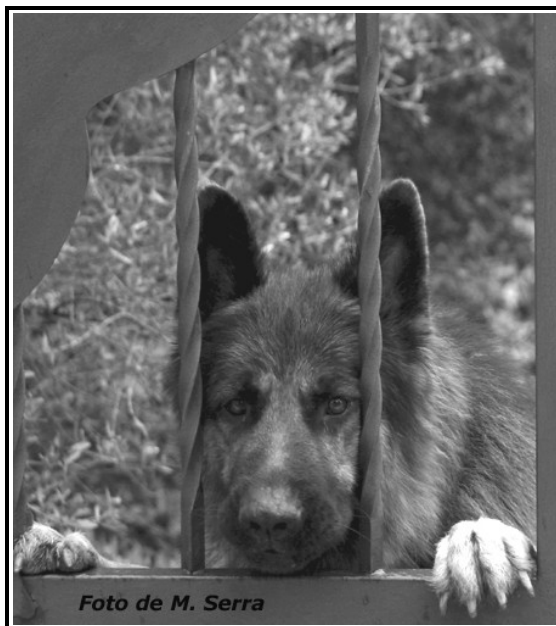

Foto de M. Serra

nostre veterinari. De vegades cal que el veterinari ingressi la partera per ajudar-la a parir i, passat un temps prudencial, de vegades cal practicar una cesària. Algunes races, com el bulldog, gairebé sempre tenen problemes de distòcia (part difícil). En aquest casos SEMPRE cal estar en contacte amb el veterinari. Són races que gairebé sempre neixen per cesària. Algunes races de moix, com els perses, també poden tenir més problemes.

I si neixen normalment, hem de fer alguna altra cosa? Normal voldrà dir que el nombre de fills és el mateix que havia sortit a la radiografia, que la mare s'ha quedat tranquil·la i que els moixets/ cussos mamen bé. De vegades hem d'ajudar-los un poc. Si hem assistit al part convé que prenguem nota de si la mare s'ha menjat les placentes que de vegades surten uns minuts després que el petitó. Són les bosses i estructures (una massa carnosa) que acompanyen el nadó. Les mares primerenques no saben gaire què han de fer i està bé que aferrem els petitons a les mametes que normalment ja han de tenir llet. Hem de vigilar que no els mosseguin ni els aixafin, PERÒ NO HEM DE MOLESTAR LA MARE. D'una manera semblant al que passa amb les mares humanes, tot això vol un poc

d'intimitat. Per tant, també ens haurem de contenir i no agafar continuament els petits. Si ho fem pot ser que la mare decideixi endur-se'ls a una altra banda o si no té opció se'ls pot arribar a menjar. Aquesta conducta s'ha d'entendre com a un mecanisme de defensa dels petits. Malgrat que ens costi d'entendre, la mare "amaga" els seus fill d'una manera prou definitiva perquè percep que estan amenaçats. Obviament és una experiència desagradable i en la manera del possible hem d'evitar que succeeixi contenint la nostra eufòria o la dels nostres fills petits. Cal tenir en compte que l'instint maternal també pot

manifestar-se en un canvi de caràcter que fa que la mare pugui reaccionar de forma agressiva si molestem l'entorn del niu.

Si tot ha anat bé, convé que visitem el nostre veterinari en les properes 24 hores per comprovar que no ha quedat retingut cap fill ni cap placenta, cosa que comprometria la salut de la mare i que a més contaminarà la llet i produiria la mort dels nounats.

ORIOI PUIG

algaida@veterinaris-montuiri.com

INFORMACIÓ DE LA PARRÒQUIA

L'estiu ja és aquí. Amb l'arribada de la calor, és també el temps de celebrar les comunions. N'hem tingudes durant el mes de juny i encara en manquen algunes durant el mes de juliol.

Com diuen, en sortim d'unes i entram dins unes altres, i ja hem de començar a preparar les de l'any que ve. Per això tots aquells nins i nines nascuts el 2006, o més grans, que no hagin fet la comunió i que volen combregar, han de començar la catequesi de preparació.

El passat 27 de juny es va fer una reunió informativa i les inscripcions per iniciar el primer curs i continuar els de segon per al curs 2013-2014. Si no hi poguéreu assistir, no passa res; feu-nos-ho saber a través de Facebook o del correu electrònic: parroquialgaida@gmail.com

Igualment, si qualche jove té inquietud per rebre la confirmació, que demani informació a través del mail o per Facebook per iniciar un nou grup de confirmació.

Finalment, convid a participar a tot el poble a la celebració amb motiu de la Festivitat de Sant Jaume. Enguany predicarà Mossèn Jaume Serra, antic rector de la nostra parròquia.

Fins aviat.

ANTONI CAÑELLAS BORRÀS, CO.

SOBRE ASTRONOMIA

CINC HOMENETS VERDS

El planeta Mart continua essent un riu d'informació constant, d'on els científics, gràcies als cotxets robots que hi han enviat, van descobrir novetats

cada mes, sobretot pel que fa a si hi va haver aigua en el passat del planeta. Per altra banda, hi ha un dels cotxets, el Rover "Curiosity" de la NASA, el qual

es centra a descobrir si hi ha vida a Mart, i ara duu unes setmanes que va enviant, des de la superfície del planeta vermell, el doble d'informació del que tenien previst diàriament. Això es deu al fet que el sistema de comunicació amb el robot explorador darrerament funciona millor del que esperaven. Els experts van analitzant les dades de les mostres que estudia el robot explorador, el qual es troba a uns vuit quilòmetres del peu de la Muntanya Sharp. Així i tot, diuen que fins ara no s'han trobat microorganismes (ni vius ni restes mortes), i ho justifiquen amb què el robot està en una zona molt freda i amb un clima més sec del que és habitual en aquell planeta. De totes maneres, continuen amb l'esperança de trobar senyals d'alguna vida que hi va haver allà fa molts de temps.

Aquesta recerca de trobar hominets verds va començar fa molts anys en el planeta Mart, però també fa un temps que s'intenta fer a les llunes que fan voltes al planeta Saturn. Sobretot a una d'elles, l'anomenada Tità. Aquí és on es va enviar una sonda, la Cassini, perquè investigués el planeta dels anells i les seves llunes, cosa que es va comentar en aquesta secció. I, es pensava que l'atmosfera que té Tità, com que està composta de metà, i aquest element té facilitat de poder compondre molècules semblants al que després pot esdevenir vida, es pensaven que amb els milers d'anys que fa que existeixen aquests astres, se n'haurien format algunes.

Doncs, de moment, segons una investigació recent, l'únic que s'ha trobat, està relacionat amb les estacions del planeta, i indica que en un futur proper, l'avanç de la primavera i l'estiu a l'hemisferi nord d'aquest satèl·lit potser s'hi estableixin les condicions necessàries perquè es generin huracans (semblants als nostres ciclons tropicals). Els ciclons tropicals de la Terra obtenen la seva energia a partir de l'acumulació de calor per l'evaporació de l'aigua de mar.

Es pensa que els mateixos processos

també podrien actuar a Tità, excepte que en aquest cas es tracta de metà, en comptes d'aigua, l'element que s'evapora dels mars.

No obstant això, perquè es desenvolupin aquests huracans en aquesta lluna, és necessari que existeixi en els seus mars una combinació adequada d'hidrocarburs, i encara es desconeix la seva composició exacta. Res, que de microbis no en troben, però sí algun tifó.

I per acabar, direm que a Dione, una altra de les llunes del planeta Saturn, s'han obtingut unes imatges detallades d'una muntanya de prop de 2 quilòmetres d'altura, on s'han observat més indicis d'activitat geològica passada, i potser actual, que podrien delatar la presència d'un oceà subterrani d'aigua. D'aquests oceans subterranis, sempre se n'han fet teories, i es pensa que serien un bon lloc on trobar microorganismes.

Es pensa que existeixin molts més mons actius que contenen aigua, i alguns dels quals són llunes del planeta Júpiter, com podrien ser Europa o Ganimedes. De totes maneres, sabrem noves notícies aviat, ja que està previst que el 2015 la sonda espacial Dawn arribi a l'asteroide Ceres, el qual podria tenir amagat algun secret d'aquests, i no oblideu que d'aquí a poc la nau New Horizons també arribarà a les proximitats del planeta Plutó...

Bon estiu!

G. S.

(1)

Seguint amb retallades,
aviat toca a les pensions,
per aquests torracollons,
que quan vénen mal dades,
no fan més que putades.
Que retallin als banquers,
ells, que foren els primers,
rescatats de tot l'estat;
i que cada jubilat,
gasti en pau els seus doblers.

(3)

Espanya és l'estat que té,
de tot Europa, més vies
d'AVE; no hi ha manies,
ni amb la crisi, quin merder;
tant amb Psoe, com PePé,
tot radial, des de Madrid,
fins que els europeus han dit,
que el més prioritari:
Corredor Mediterrani.
Quin país... més mal parit!

(2)

N'Otegui està tancat,
a la presó, fa quatre anys,
juntament amb tres companys,
i tot per haver intentat,
segons els que l'han jutjat,
que no deien ni pruna:
refundar Batasuna.
Si Sortu, Bildu; o és fals?
ja són coalicions legals;
que els amollin... tot d'una!

(4)

Ara el Camí s'ha embullat,
amb més d'una imputació,
que no és vera, no fa olor;
és la d'en Miquel Ensenyat,
d'un partit immaculat
fins ara, però ai-las!
Diu la jutgessa del cas
que els vol a tots ben igual
com el seu PePé, ja ho val;
la justícia és... un fracàs.

F. T.

UNA XERRADETA (CONTINUACIÓ)

(VE DE LA PÀGINA 44)

On estudiaries el batxiller?

Per fer el batxiller, vaig anar a l'institut de Lluçmajor, que encara estava a la plaça, on ara han fet un parc infantil; a segon curs ja passàrem al nou institut Maria Antònia Salvà, abans d'unificar-se amb el Pere de Son Gall. Va venir el rei per a la inauguració i record que els meus pares varen venir a la festa. A l'institut vaig fer els tres anys de BUP i el COU. Hi anàvem amb l'autocar de l'amo en Rafel d'Es Forn i, cada mes, li pagàvem el transport escolar directament a ell, perquè aleshores el BUP i el COU no eren obligatoris; ni tothom tenia previst estudiar una carrera.

Quina carrera estudiaries i per

què?

En aquells moments no tenia gens clar quina carrera havia d'estudiar; per ventura em decantava per Magisteri, o per ... Llavors, per ser mestra, haves de fer les proves d'accés a l'escola de Magisteri; però vaig decidir fer primer la selectivitat, per si suspenia aquelles proves i poder optar a una altra carrera. Aprovada la selectivitat, i influïda pel meu germà Pere, que havia estudiat Teologia a Madrid, però volia fer una altra carrera universitària i em digué: "si estudies Història, jo també n'estudiaré". Així va ser i ens ajudàrem un a l'altre durant la carrera fins acabar-la. Ara som llicenciada en Filosofia i Lletres, secció Geografia. No és que m'entusiasmàs aquesta carrera, però vaig ser incapaç de deixar-la per una

altra, perquè a ca nostra feien un gran esforç per pagar-me la matrícula i les meves germanes no havien estudiat.

Canviem de tema. Com conequeres en Sebastià de Cas Sastre?

Va ser quan vaig entrar al Club d'Esplai d'Algaida i com que jo no havia fet el curs de monitor, ens hi apuntàrem un grupet durant un hivern, entre els quals hi havia en Sebastià. Acabat el curs, ja començàrem a fer campaments: els del Govern, que anàrem un parell d'anys a Menorca, els de Gesa... D'aquesta manera vaig fer amistat amb ell, a qui jo no coneixia gaire, perquè era dos anys més jove i no coincidíem d'amistats. Començàrem a festejar i ens casàrem molt joves, sobretot ell, que tenia 23 anys i jo, 25.

De tot d'una vivíem a Ciutat i, quan va néixer na Maria, sort d'una veïnada que ens va fer de teta fins que va entrar a la guarderia de na Maria cunyada. Després, com que volíem venir a viure a Algaida, dubtàvem entre fer-nos una casa nova o reformar-ne una d'antiga. Finalment compràrem aquesta casa de *ca ses Ties de Son Garbí*, l'any 94 i mentrestant anàrem de lloguer.

Tenim dos fills, na Maria, que té denou anys i enguany ha començat a la universitat; i en Jaume, que és el petit i cinc anys més jove.

Quan començares a fer feina?

Eren uns anys molt dolents, no hi havia feina per als llicenciats; ni la demanda que hi ha hagut aquests darrers quinze anys. Em vaig apuntar a la llista d'interins, vaig tirar currículums a les escoles privades, i no em cridaven d'enlloc. Passà l'estiu, volia fer feina i tenia amics que estaven a l'administració, com en Biel Riu, que feia feina a l'ajuntament

de Palma, i na Maria, que havia aprovat les oposicions al Consell. Tenia amics que feien feina a la Universitat i em digueren que aviat hi convocarien oposicions. Les vaig preparar més o manco bé, la qüestió era fer feina. Record que era el gener del 87, quan les vaig aprovar.

Dia 1 d'abril ja vaig començar a fer feina d'administrativa a la UIB i, al cap d'un temps, em cridaren de la Conselleria d'Educació per fer una substitució d'una baixa per maternitat a Eivissa i la proposta em féu dubtar. Si m'haguessin ofert fer de mestra a Mallorca, crec que hauria demanat l'excedència a la UIB i acceptat la feina; però finalment vaig dir que no. Vaig renunciar a la possibilitat que la docència m'hagués agradat i canviat la vida laboral de cap a peus.

A quines dependències has treballat dins la UIB?

Vaig començar fent feina al departament de Recursos Humans i allà era un temps que hi havia molta moguda, molt de creixement. S'ha de tenir en compte que la UIB era molt

Una Xerradeta amb...

Una Xerradeta amb...

nova, tot estava per construir. Al cap de només dos anys de fer-hi feina, ja sentia la universitat com a meva. Va ser quan es feren els canvis de categories de contractats i se'ls va aplicar la reforma universitària; es va fer la primera plantilla de PDI; es crearen noves carreres; es va decidir concentrar tota la UIB al nou Campus de la carretera de Valldemossa, que fins llavors s'havia dubtat a posar les noves carreres a llocs com La Misericòrdia i repartits per Palma. En Nadal Batle era el rector que impulsà tots aquests canvis amb el seu entusiasme contagiós.

A Recursos Humans hi vaig estar del 87 al 92, encara a l'edifici de la Riera a Palma, on hi havia el Rectorat, la Gerència, el servei de Recursos Humans, els econòmics i les secretaries de Dret i Empresarials, que va ser quan ens traslladàrem al Campus, de Son Lledó.

Però el Campus ja funcionava, no és així?

El Campus havia nascut devers els anys 83 o 84, perquè jo mateixa ja hi vaig fer el tercer curs de carrera. Però només hi havia les facultats de Ciències i la de Lletres.

El setembre del 92 ens traslladàrem al Campus i ja s'havia ampliat amb els edificis Guillem Cifre de Colonya i

Anselm Turmeda, però encara quedaren a Palma les branques de Dret, Economia... Fins que a poc a poc, s'anaren traslladant cap a la nova UIB.

Passem al motiu de la xerradeta. Quan et proposaren ser la nova gerent de la UIB?

A la nostra universitat, els darrers quinze o més anys, hi havia hagut la dinàmica d'anar a cercar gent de fora per ocupar el càrrec de gerent. En Llorenç Huguet, quan va ser rector l'altra vegada, va nomenar un gerent que havia estat secretari general de sanitat de la Comunitat Autònoma, un tècnic extern. Na Montse Cases també va nomenar una tècnica que era funcionària del Govern. Han estat molt bon gerents i ben acceptats; però hi havia com una demanda interna, dins la UIB, que no feia falta cercar gent de fora per ocupar aquest càrrec, per la convicció que allà dins hi havia gent prou preparada per fer-ho. Per això els dos candidats a rector, durant la campanya electoral, defensaren aquesta opció per captar el vot del personal d'administració i serveis.

En Llorenç Huguet, el nou rector, em va cridar per proposar-me ser la gerent; li vaig dir que m'ho havia de pensar, que el càrrec em venia molt gros, però que estava al servei de la universitat i a la disposició del nou rector. Vaig acceptar aquest càrrec dos dies després de les eleccions; sobretot perquè ja el coneixia del seu mandat anterior que durà vuit anys. De fet, en aquella època jo havia passat de la secció de Recursos Humans, on hi vaig estar devers tretze anys, a ser la nova cap dels Serveis Comptables a proposta seva; això devia ser l'any 1999. Per altra banda, durant el mandat de na Montse Cases, ja tenia l'experiència d'haver estat vicegerent i això deu

haver estat un motiu determinant per al meu nomenament. Per a la gerent anterior, jo vaig ser el seu punt de contacte amb el món universitari i, per tant, era un poc lògic que m'ho proposassin a mi, si volien triar entre personal intern.

Si hagués guanyat una o altra candidatura, hi hauria hagut moltes diferències en el futur de la UIB?

No ho crec, ara és molt mal de dir. El fet que en Toni Riera fos més jove, transmetia per ventura més una empenta de canvi, de noves il·lusions, més de modernitat. Per altra banda, en Llorenç Huguet representava l'experiència d'home de seny que havia sabut congeniar els diferents col·lectius i que ho havia fet bé, en l'anterior etapa de rector.

Els dos duïen ben clar al programa el seu compromís en la defensa de la llengua catalana, dels atacs que està patint. De fet és la institució oficial consultiva. En el fons no hi havia moltes diferències ideològiques entre l'un i l'altre candidat.

Els resultats de les eleccions demostren que el vots estaven bastant freqüent a freqüent en les preferències, ja que aproximadament quedaren 47 i busques a 52 i busques, en els percentatges.

Quina és la tasca d'una gerent en l'organigrama de la nostra Universitat?

Pels estatuts, el gerent és el cap d'administració i serveis, per delegació del rector i és el responsable dels temes econòmics. El gerent fa part del consell de direcció, amb el rector i una sèrie de vicerectors, que l'ajuden en les diferents àrees. És una feina un poc transversal, perquè tota la part econòmica afecta les altres seccions. M'he d'entendre amb tothom i hauré de tenir molta mà esquerra, sobretot

en temps de crisi; perquè quan hi ha doblers, tot és fàcil i llueix.

El deute del Govern amb la UIB, sobrepassa els 23 milions d'euros, que és una quantitat molt grossa si es té en compte el nostre pressupost global, que puja a 88. Aquest forat acumulat prové de l'any 2011 i gràcies que som una entitat bastant sanejada, econòmicament parlant, hem pogut aguantar aquest cop. Pagàvem els proveïdors a 40 dies vista, quan la norma ens permetia a 60. Dúiem una bona roda i teníem doblers perquè hem fet una bona gestió. Mai hem gastat per damunt de les nostres possibilitats.

En la reunió de fa uns dies que mantingueren en Llorenç Huguet amb el president Bauzá, aquest es va comprometre a saldar el deute amb la UIB, acollint-se al nou decret del ministre Montoro. Veurem com acaba aquest tema.

Per acabar. Com voldries que fos Algaida d'aquí a 30 anys?

Un poc com ha estat sempre; jo en aquestes coses som molt tradicional; m'agrada un poble tranquil, que no augmenti gaire la població. Que millorem els dèficits que tenim; com per exemple la circulació. En els pobles necessitam més "aire"; vull dir, llocs per aparcar un poc als afores; que es reservi espai per a zones verdes. Que es faci una autèntica via de circumval·lació, que fa anys que està projectada...

Amb n'Antònia, parlarem una estona no molt llarga, però molt intensa i tot quant heu llegit, n'és el resum.

Antònia, gràcies per la teva amabilitat. Que la responsabilitat assolida amb el càrrec de gerent a la UIB sigui molt profitosa i, molta sort i salut per al futur.

**MIQUEL SASTRE PUJOL
FIOLET**

ANTÒNIA FULLANA PUIGSERVER

La xerradeta d'avui feia dies que la teníem reservada per a aquest mes, encara que haguéssim de canviar el torn home-dona, que normalment solem mantenir; per això hauran sortit dues dones seguides dins aquesta secció.

El motiu de la conversa va ser el nomenament de n'Antònia com a nova gerent de la Universitat de les Illes Balears (UIB), que va tenir lloc poc després de les eleccions a nou rector per la mort de Montserrat Cases. Eleccions que va guanyar Llorenç Huguet, per un estret marge.

Amb n'Antònia parlarem un matí de diumenge, a ca seva del carrer des Campet, lloc on ells anomenaven Ca Ses Ties, com esbrinareu més endavant. Vet ací el resum de la xerradeta:

Per començar, qui és n'Antònia Fullana?

Som n'Antònia Fullana Puigserver; vaig néixer a Algaida dia 25 d'agost de l'any 1963; mon pare és en Jaume Fullana, Fava o de Sa Torre; ma mare és n'Antònia Mas, de Son Garbí. Som la quarta de cinc germans; la major és na Catalina, després ve en Pere, na Miquela, jo i na Joana Maria. De la més gran a la més petita, hi ha onze anys, cosa habitual en aquell temps d'estretors. Mon pare feia de pagès a Sa Torre, amb un petit sou de ca seva, i quan es varen casar, ma mare teòricament no feia feina, però conta que anava molts de dies a fora vila per ajudar l'economia familiar. Feia hortet, cuidava els conills, gallines, collia figues, ametlles... Hi anava en bicicleta, amb na Catalina, la major, asseguda al *portabultos* de darrera, en Pere assegudet a una cadireta enganxada al manillar i embarassada de na Miquela. Eren quatre, com aquell qui diu, damunt la bicicleta. Coses avui impensables, però ben normals en aquell temps.

On anares a escola?

De petita, vaig anar a ca les Monges, fins que les varen tancar quan feia 3r de bàsica, que devia ser l'any 1971, amb sor Celestina. Era una escoleta unitària que estava molt bé, on estudiàvem juntes les de primer, segon i tercer. Les alumnes més grans ensenyàvem a llegir, sumar, restar o multiplicar, a les més petites. Record que quan em passaren a les Escoles, va ser un canvi molt gros perquè anàvem mesclats nins amb nines i no hi estàvem acostumades. Per altra banda, les dimensions del poble, quan ets petita, et semblen molt grans i tan enfora de ca nostra, tota sola, per ventura no hi havia anat mai; només coneixia el meu redol:

de ca nostra a ca les Monges. Ni coneixia la majoria de nins de la meva edat, no els havia vist mai.

A les escoles, hi vaig fer des de 4t fins a 8è de bàsica. Primer em tocà anar amb don Sebastià, que llavors era el director, i després amb donya Paquita, que duia les filles a ca les Monges, que havia quedat com a guarderia.

